

Drama de costums catala
ab tres actas y un prolech, en vers
original titolat

b.

Nº 1796.

Roses y Espinas.

Prolech.

Son titol es: Qui sembra bona
llavo, sol recullir la millor
o la despedida

Baldini Vidal y Ventura

Personas del prolech.

Rafel moorit de 28 anys

Magdalena moore de

Ricordo nen de 6 anys y de

Isabel de 4 anys que no parla al prolech

Juan Bartran peixator 31 anys

Mestre Toni patrió y armo de berganti 40 anys

Xoto camalich 19 ..

Decoració de sala sensiblement
amoblada cadiras y una calaixera de caoba un
sⁿ Cristo sobre. Una taula de planxar, un brasero.
Portas laterals y una al foro. Un paner de roba
per planxar tot senzill pero molt limpió. Al
airecarar el telo Rafel esta sentat prop lo brasero
ab una coorta desclorci la ma. Magdalena
planxant.

Escena 1ª Rafael y Magdalena

2

Rafel = Vinga escolta Magdalena
assentat prop lo brasar,
ja que som sols llegiré
eix paper que t dona penca.

Magda = Com si m' digués lo meu cor
que lo que diu eixa carta.
Una felicitat aportada

Rafel = Magdalena! per favor

Magda = Ara ja no ets un jove
per esposarte ab perills

Rafel Tot ho faig pe'ls nostres fills.

Magda = Ja sabs que la mar no t prova.
Se te n' vas, lo cor me diu

(plora) que ja no ns veurem may més.

Rafel = Los plors ja vindran després,
escolta el que l'oncle escriu.

(llegim) "Quant a'ncamo dos de Octubre
de 1858
Estimát nebot Rafael,

la present carta serveix
par que ton oncle coneix
ton bon cor y ton senhel
a favor de la familia
del treball y l'honorades.

Jo que ja m' sento l gran pes
de ls setanta anys, se t concilia
que t posis prompta en cami
lo primer barco del port
que sorti, o sino la mort
que tu, sera primé aqui

Te espera una gran fortuna,
a l hora ma vista tanca,
qu'ets tu la única branca
del arbre que n te sols una.

Si so mort tot ho recuills,
pero si vens ensequida,

Deu conservarà ma vida
par que m'acluquis los ulls.

Ja se que vius del treball,
se que tens la pobre esposa
molt honorada y virtuosa,

y dos fills, que al cap de vall
quant forau a la vellesa,

treballant de nit y dia
vostra fortuna seria
l' honradès y la pobresa.

Aqui t'espera un tresor,
deix obstacles, vina y fora
per que fill, s'acosta l'hora!
ja m sento veni la mort.

No t'espantin los perills,
y has acabat la pobresa,
vina a busca la riquesa
per la esposa y per tons fills.

Jo t'he nomenat hereder,
parque acabis los apuros
te deixo cinch cent mil duros,
includis fincas y papé.

Sensa coneixre St. Rafel,
t'estimo com un fill meu
ton pare devant de Déu,
mos beneheir allá al cel.

Als nens fariás un petó
y un abras a Magdalena,
t'espera ab gran ancia y pena
ton oncle; Panxo Carbo! "
Ara que sabs lo que diu,
; digas que farias tu?

Mag = Ni per tot l'or del Peru.....

Rafel = No sento lo pobre que esriu?

Mag = Per ora no ins falta feina

Rafel = Demá podem queda en vaga,
y el lloguer del pis, qui el paga?
; y si m faig mal ab una eyna?

Mag = I si acaso lo cel caigués,
hi ens hi atrapava sota?

Rafel = Palgam Déu, quina ricota.....

Mag = May m'ha tentat l'interés,

Rafel = I la pobreta Isabel
y en Ricardo? Pobres fills!
per ells no m fan po ls perills.

Mag = Si el barco s perdés Rafel!
I a més, i no ins guanyem la vida

Rafel =

Treballónt de nit y dia
tu at creus que m' dona alegria
lo véuret a qui cosida
festas y dias feiners?

Magd =

Que no sabs qu'es lo meu gust;

Rafel =

Que ningú ho trobaroi just,
tenint fills a mes a mes.

(cambiant)

Mira, pensa ho Magdalena
ni que t' causi algun pesart,
jo t'inch de passa la mar
cumpli l' que t'io m'ordena.

Será cosa de uns cuans mesos...

Mag =

Potser será per molts anys

Rafel =

Dona, no t'inguis afany...

Mag =

; Ay malehits interessos.

Rafel =

I aquets dos angels de Déu?

Mag =

I si morts per lo cami,
los angels que dan aqui
desamparats, Rafel meu.

Rafel =

Ho hem de fe pe l' pobre tio
L' hi escriuria qu' estich mal.

Mag =

Rafel = I deira' tant gran caudal.

Magd = Del que jo, gens ne refio.

Rafel (enfadat)) La diera es fer mals suocorany
y al pobre oncle desaira.

No podem despreciar
sas suadas de tants anys.

Magd =

Rafel, no te'n parlo més, (umil)
fes la terra voluntat,
dispensa, ; t'has enfadat?...

Com no m'cega l'interés
tant sols ho dich pe'l be teu.

Rafel =

Per lo vostre hi tinch d'anar

Magd =

Donchs jo m' sabré resignar
a la voluntat de Déu.

Rafel =

Pots arreglar l'equipatge,
que crech que hi ha un berganti
que surt de ma demati

hi anire' a pendrer passatge.

Magd =

Ja qu'estas del tot resolt,
Déu te doni bona sort.

(Com si m' sentis dins mon cor
un pressentiment de dol....)

Rafel = La samarreta de llana
posali. I'ls nens, hon son?

Magd = Sugan ab lo senyor Anton...

Rafel = Digals que'l papa'ls demana,
que vinguin al nostre pis.

(Magdalena sen va trista.)

Escena 2^a Rafel sol

Jo no se, si es alegria
lo que sento en aquest dia
o del meu tio l'avis.
Lo que'm fa pensa, en ma ausencia,
no poder deixar felissos
als meus fills, son compromisos;
sols los resolt una herencia.
i si tinch alguna desgracia!
Si moris per lo cami?
Mes... també puch mori aqui,
o no'm faria cap gracia!
Posem confiança en Déu
que'm guardarà y fora pena.
La virtut de Magdalena

serà' lo pensament meu.
Aquest angel de bondat
que sofrirà resignada
fins a' l'ultima jornada
plorant la necessitat
si passa alguna tragedia,
si 'ls meus fills no tenen pa',
ella 'ls amira' a' capta'
y 'ls treura' de la miseria.
Lo que més me fa pensar hi,
si jo faltés, ¿ que farán?.....

O
Oscena 3^a
Rafel y Jan

Jan = Ola Rafel.....

Rafel = Ola Jan

vens com qui diu nessessari.

Jan = Jo també 't nessessitava,
me venia a' despedir,
ab aixó 't volia dir
qu' alas vuit jo m'embarcava

6

Sabrás que vaig a l' "Hobana"
no vuy se mes peixote'
perque corra poch diné
y aqui un hom si mort de gana.
I com ja tinch una nena
que cap amich ho sabia,
a dirtho a tu venia,
que si passa alguna pena
al temps que jo seré allà, ...
com que tu ets un bon amich,
juro que tornare' rich
y podré recompensar
tot lo qu' hagas fet per ella,
perque noy, la vull fe rica,
tan hermosa y tant bonica
al bel, no hi ha cap estrella.

Rafel = Sabes Jan, que m deixas parat.
¿ Tu tenias ja una noya?

Jan = Que hi farás, una tramoya.

Rafel = ¿ Es a dir, que no ets casat?

Jan = Com sa mare es una artista

que canta al cafè del port,
jo pobre, no hi tingut cor,
avuy li vista tan trista.....
cuam li adit determinat;
Per tu y per ~~quest~~ angelèt
tinch un determini fet
per vostra felicitat,
Me'n anire' dessequida
a buscarvos la fortuna,
traballeu' ab sol y ab lluna.
y a las vuit es ma partida.

Rafel = Donchs mira, lleix aixó
y sabrás jo com estich. (li dona la carta)
Com te tinch per bon amich.....

Jan = Me'n alabo que t'ho só.
: De qui es la carta aqueixa?

Rafel = Home lleix hi ho sabrás.
Luinias ganxotas que hi fas.....

Jan = Paja, jo no ho dech mereixa
; tens un tio milionari!
m'ha sorpres aqueix pape?

¿Por qué tu que pensas fe?

7

Rafel = Ja jo ho tinch pensat, anorhi
Lo tio m'envia a dir....
com ja ho sabs lo que m'envia
que sense esperai ni un dia
ja m'osi prompte en comi.

Sam =

Si jo t'heig de aconsella
com a bon concell d'amich
deixant corre tot fatich,
ni esperaria a dema
perque la bona fortuna
avuy dia es molt escassa,
si no la agafas cuant passa
noy, et quedas a la lluna.

Rafel =

A n'ami in causa respecta
lo haber de passar la mar,
jo a l'aygua hi so molt cobart

Sam =

Jo, al contrari, hi tinch afecta.
Es bonich un temporal! (exegeran)
cuant los tons. y un lampuan caiga
entre las montanyas d'aiga.....

Rafel =

Deixeu corre que no cal.

per no', no m'espantaria's.

Dir lo refran, si be atinas.

No hi ha rosa sense espinas

Juan = Que, de serio hi vindria's?

Rafel = Me arno dema' al demati.

Ja cuasi ho tinch tot apunt
les cortas alla demunt.....

Juan = Vols veni ab un Berganti
que surtirá aqueixa tarda?

No has de passa' cap fatich

que l'capita' es un amich

al cafe' del port. m'aguarda

Rafel = I'l passatge? los diners

Juan = Ja ho trobareu pe'l cami.

si vens, jo li vaig a di

que cont' un passatge mes.

Rafel = No hi trobo inconvenient,

anirem acompanyats.

Juan = Si home, anirem plegats.

Rafel = I quin es lo teu intent?

qui hi tens alla baix, veyam?

Jou = No hi tinch ningú, mes no importa,
quant un te una idea forta
com la meua..... jo tinch fam
de se rich. y que ho seré
Per no me n'voig alla baix
s'acabot fe de bastair
portant al cap lo pane'

Rafel =

Jou =

Hem esperot massa tort:
Trenta un anys, tinch empresa
per arriancar la riquesa
del mes profundo del mar.

Si un hom pogues fe com tu,
arribá alla ab las mans netas
y umpli un barco de pessetas
o pessos que tot es hu

Rafel =

Jou; tu ets un bon amic
Lo tio fa cinquanta anys
que treballant ab afany
s'ha fet immensament rich.
Pues no t'faltaria a prop meu
una ma que t'donqui ajuda.
Si la sort no se no tras muda

tot m'acorda, ajudant Déu

Jean = I tu, com t'acordeclaràs?

sensa ningú que t'coneixi

parque ell te reconeixi

per nabot. i bon ho faràs.

Rafel =

Pontu el retrato del pare

lo baptisma, passaport,

dotze cartas, fe de mort

del meu avi y de la mare.

Jean =

Si que n' duràs de papès.

Rafel =

Ja hi cabrant si la maleta

Jean =

(Ja veito ma fortuna feta,)

no necessito res mes) (ap.)

Que t'quedàs, o vols veni?

per veurer lo capitá?

Si vols no t' tens de cansar

ja ets admés al Berganti.

Rafel =

Esperam sols un moment

que ho fare' i sabe a la dona,

mortificat una estona.

(sen va.)

Jan =

En senza cap compliment.

9

Osceua 4ª Jan sol

Jan =

Ara ja in veix millonari,
a bordo pero un parony
que no sera gens estrany....
Tinch un plan, ja puch contar
Un dia moure un ribari,
sorem sols, per carambola,
mes facil darli la bola
y enviarlo al altre barri.
Obe una nit de borrasca
per ferli passa' l'mareig
li foig olora.... Ja veit
com la tapot una basca.
Ja es al mar, lo sach de nit
femnas comta que ja es meu;
lo demes ho fera Dieu,
me suot com l'anell al dit.
Com lo Berganti no te

metge, ni cirurgia
ningu podria hospita,
lo demés ja ho cuidare,
Sent amo de la maleta
tinch las cartas y damés,
lo retrato, y los papes.....
Ja veig la jugada neta.
Despres me presento al tio,
jo l'im diré Rafel barbó
li fare' alla' el ploricó
y ab ma llestresa confio.
Com alla' el café del Port
hi representat comedias
dramas, seinetes, tragedias,
se ploria, y ho se fe tot.
Sols desitjo la ventura
per que el angelet de Déu,
no ho faig per mi, perdoneu
tot per aquella criatura.

Escena 5.ª Joan y Rafel

Rafel = Ola Jan, ja ho tinch corrent, ¹⁰
d'aquí tres quarts ó una horeta
sare ai la Barceloneta.

Jan = E' esperore a' can Climent.

Ara jo ab lo capitá
del Berganti ⁱⁿ Miguel
parlarem de tu, Rafel;
cregas que s'alegrará.

Es lo germá de la dona
qu' al ~~est~~ tornó jo in casare

Rafel = Y com no ho has fet primer

Jan = Antes vull sabe si es bona

Y tu, ahont tens la Magdalena;

Rafel = A la sala del devant,
que li deixada ploróint
que veurerla dona pena

Jan = Que plorin, que no es cap mal,
las donas, batua dell
sempre tenan al clatell

Rafel = E' esponja.....
Es natural.

Així son cosas Joan
que no donan gaire gust.

Joan = Si que plorin, es molt just
demà que tornem riuuant.

i Vols que fassi venir el rato
a buscovir la maleta?

Rafel = Ça, com la Barceloneta
no es molt lluny.....

Joan = Pues de aquí un rato.
que jo men començo anar.

Rafel = vaja donchs, d'aquí a luego.

Joan = (Jo ja no tindrè sossego,
fins que el barco marxarà.)

Escena 6ª Rafel

Lo plor de aquella m'condol,
Los nens me fan estar trist,
ara allà dins lo he vist
que estan ab gran desconsol

(mudean) L'home m'ay deu se cobart,

lo que te ben net lo cor,
quant se li presenta sort
pot empendrer un baluórt.

Já mes qui ha de guanyá el pa
que quant se l'fica a la boca,
já es mes tou que flonja coca
de llagrimes, de plora,
y de suor de la cara
que cayent com ricas perlas,
fa del cor dos mil esberlas
del pobre qu'es un bon pare,
y aixis; fora la tristesa,
que en aquest mon de ruinas
no hi ha rosa sense espinas.
Anem a busca riquesa.

Escena 7ª dit y Magdalena y Ricardo

Rafel = Ola, Magdalena, ets tu
Rica = Som tots dos, papa, la meua
no més fa plora y s'esclama,

diu que no estimas ningú,
fa que si?

Rafel = ; I ab tot lo cor!

fill meu, per ferros felissos
m'esposo ab los compromissos,
per vosaltres vull la sort

Ruca = Peus mama com t'enganyabas

Magd = Jo ho deya perquè se'n va
i solets nos vol deixar.

Ruca = I no més per no ploraràs?

Magd = Rafel, escolta espos meu,
perdona si t'mortifico,
si ploro, no'm sacrifico,
lo llanto es tribut de Déu.

Ja que estás determinat
d'empendreix eix llarg viatge
ja tens alla lo equipatge
a la maleta, oréglat.

Deixem plorar, que mon plor
es de gratitut tant sols,

ets mon espos, potse vols
que canti i que rigui jo?

Rafel = ¡ Oh! estimada Magdalena,
ets un angel a la terra,
a dins de ton pit s'ensevera
un poema de gran pena
ets mare, y los nostres fills
que son pedassos del cor,
pensas qu'en loch del tresor
avresgát ab tants perills
puch trobar també la mort,
aixó es cert, pero sabrás
que també puch mori aqui
si ovribes a succehi!

¡ A las horas, tu que fas?

Ricard = Papa in vols deixá veni?

¡ Qu'es mes lluny del cementiri
alli hon tens d'ana papa?

Rafel = Marna, m'hi deixas ana?
sents lo teu fill? ...

Magd =

(Quin mortiri.)

Al menos escriu sovint.

Rafel =

Cada volta de correu,
sensa las cartas tindreu
lo que vos convinga; y en fin,
pensém ab lo que Conde

Al Pau, l'amo de las feinas
diu que es quedara' ab las eines
y ten' dara' algun diné.

Tot plega' vinticinch duros
y at pagara' tot sequit

Magd =

De no' no'n passo nequit
no estem ab aquets apuros.

A mi no'm falta treball
per guanyar' & per que menjem.

No penso ab los que quedem

Ricar =

Papa, compram un cabell
ó be alguna altre joguina.

Magd =

Sents lo nostre fill Rafel

Rico = Mira papa, a' la Isabel,
còmpreli també una nina

Rafel = Bueno quedarás servit
vos portaré tantas cosas
tan grossas y tan hermosas

Rico = Implan tot lo sach de nit.

Rafel = També t' donaré una cartera
la mes bunica de estudi,
y un vestit nou, porque t' mudí
la mama.

Magd = De vert espera
pobres fills!..... (plora.)

Rafel = Be, ja hi tornem?

Magd = Si aquest plor es alegria.

Rafel = Donchs mira, ningú ho diria,
si plorant nos alegrém:
fes lo favor Magd Elena,
deixens sols ab en Ricardo
d'aquí un quart, aquí t' aguardo,
porta la Isabel, la nena

Magd = Ia t obeheixo Rafael
a' Deu, fill meu, un peto.

Escena 8.ª Rafael y Ricardo
(le asenta a' la falda)

Rafel = i Fill meu, seras bon minyo'?

Rucar = Ia ho so', mes que la Isabel

Rafel = Escolta fill al teu pare,
que per trevos dels afenys
pot se passar alguns anys
sensa veurhos, creu la mare
ligas honrat; may fill meu
no vulquis res de ninou,
que may puguin di de tu
re al contrari

Rucar = Donchs l'Andreu,
lo fedri del adroque
cuant hi anem enoys petits
a compra, ns dona confits,
que tampoch los hi voldre'?

¿ que també fora pecat?

14

Rafel = No home, l'papa vol dir
que no ho prenguis, no inenténs!
si t'ho donan, ja no ho prens.

Ricard = Ja ho puch pendre, papa?

Rafel =

Si.

Sobre tot, respecta als grans,
y si alguna cosa sobre
ferma caritat al pobre
aquest mon tots som germans.

Ricard =

Oh, no pas ab lo Pepet,
no som germans, no ni so
que m'va da un cop de bastó.

Rafel =

Lo Pepet, va fe mal fet.
Tu no fassis cap malesa,
creume fill meu del meu cor.
la bondat es un tresor
que val mes que la riquesa
Escolta. Quant serias gran,
si tens la sort de se' rich,

si aprop teu veus un fatich
y el pots socorra, ed instant
fesho, no siguis dolent,
que el rich que no fa caritat
Dieu li te un lloch destinat
a supri cruel torment.

Ruca = La Anita del seryo Isorn
va di un ranech a sa mama.

Rafel = Donchs ja li espera la flama
de foch; cuant vivrà l'Infern.
Te n recordarás fill meu
de l que el papa t'encorrega?
Ligas bo, no moquis brega
no bulquis més que lo teu.
Si ho fas aixis tal com dich,
que quant vegis una pena
corris a posarhi esmena,
fent caritat serás rich.

Ruca = Papa par que dius aixó?
que vols que plori també.

Rafel = Això que dich te combe,
parque siguis bon minyo.

Ricard = Ja ho ve papa no t'enganyo
Aquest dia, ab un pobret
li vaig dona mitg llonguet,
si es un cego l'acompanyo
si un covio li vol fe mal.

Rafel = Això es fill lo qu'has de fe,
aquest man, sempre fes be,
y altra doctrina no cal.

Pape, ja ho tindras present?

Ricard = Si papa, tota la vida.

Rafel = Donchs un petó desseguida.

Ricard = Un no mes, ten vull fe sent.

Rafel = (Angelical criatura)

Ricard = Un papa tan bo com tu
no crech que l tinga ningú.

Rafel = Jo ho buscare la ventura.

Ricard = Ja voldria se ben gran
per quonyo forsa de duras.

Rafel = Per això, no passis apuras,

si Deu vol no'n faltaran .
I no't senti l'interés

si no ... no anirás al cel

Ricard = Per la mamá y la Isabel
voldria tots los diners

Dels navos ferna caritat.

Rafel = Com dels navos? tot quant sobra
deus distribuhi pe'l pobre

Ricard = No més per un?

Rafel = (Dolsa edat)

No oull di per un, per tots.

Ricard = Dius per el pobre.....

Rafel = Fens raho
qu'ho habia dit dir millo'.

Ricard = Aquets agradables mots
c'uncerboré a' la memoria.

Rafel = Mol bé fill meu del meu cor
fes caritat; quan serás mort
ja tens segura la gloria,
Ara que I ja hem acabat,

sabés que la cuixa m'ha mal
de tenir aquest animal
tanta estona aquí assentat.

16

Ricard = (banca.) Papa, i que trigaras molt
a torna?.....

Rafel = Així fill meu,
ho tens de pregunta a Déu,
serà prompta si ell ho vol.

Ricard = Mira donchs, jo ajenollat
devant de nostre senyor
li diré una oració
per que torni aviat.

Rafel = Be, molt be; així m'agrada.
Ja que veig qu'ets bon ricot
y que t'aplicas ab tot,
vull donar-te una altra abraçada,

Ricard = Que encara t'ha mal la cama
i de quant m'estava assentat?

~~Rafel~~ Rafel = Ara no, ja m'ha passat.
Ves fill, digas a la mare

que aquí l'estich esperant.

Ricard = Paig y li diré en seguida
ves mama que l'apar t'orida,
diu que hi vagis al instant.

Escena 9. Rafael sol

Rafel = Déu meu, doneu ma valor
per l'última recudida
sento que la despedida
ferra pedasos meu cor
Dissimulem lo trastorn
que sofreix l'anima mia
y en recompensa d'eix dia
potse vingui un altre jorn.
Ja ho sento, aprapar at cor
a sufrir l'cop més cruel.

Escena 10 Magdalena y Ricardo

Magd = Diu que m demanas Rafael?

Rafel = Si Magdalena, un tresor ¹⁷
que no s' pot despreciar
s' ha oposat a nostra ditra...

Magd = 7 al vejada es la desditra

Rafel = balla, deixam explica.

Lo determini esta fet,
no pensis que torni enrera
aqueixa es la hora postrema
qu' habem de parla un xiquet.

Magd = Parla que ja estich resolta
a apurar l'ultima gota
del calser que del cor brota
plo de fel.

Rafel = Pot ser, tal volta
tinguis un tant de raho,
que puch tenir una desgracia,
pero Dieu fara la gracia.....

Rucar = Papa, si a nostre senyor
que va pobret despulcat
li compressis un vestit.....

Magd = Fill meu! Rafael, has sentit!
que innocència que humilitat.

Rafel = Son dos angels a la terra
Per ells tant sols, Magdalena
lo llanto que t dona pena
y eixas lagrimas de terra
Per meus fills y per ma esposa
passare las nits de lluna
pensant ab vostra fortuna
veient tot color de rosa
y passant un parell d'any
que lo temps passa volant.
Los nostres fills ja seran
fora de aquestos anys.

Magd = Si no n venen de pitres,
A la voluntat de Deu
ja que s determini teu....

Rafel = Per tu esposa y per quets dos
emprenc aquesta batalla.
Vull buscarvos la riquesa.

Magd = Si surt frustrada la empresa 18
misèria, pobre canalla!

Rafel = ; Magdalena! Si una nit,
i una vetlla cap al tot,
vens i la vora del mar
y sents sorribá un sospir
és de un espos qu'ab perills...
ab la claró de la lluna
lo veurás buscant fortuna
per la esposa, y per sos fills!

Magd = ; Rafel! Si una nit oscura
com mes d'unor se n'es vista
qu'es la mar mes negra y trista
que l' fons de una sepultura.
Ficsa la vista en lo cel,
y en mitj de boira negra,
veurás dos nens y una esposa
que resan per tu Rafel.

Rafel = Y si una altre nit mes enllá
tens un somni de ventura

d'aquells que l'el bel afigura
tot l'riquesa, tot gosa.

Somni de color de rosa:

Pensa ab ton morit, y'ls pobres
qu'ell du riquesa de sobras
per ells, sos fills y la esposa.

Ricard = Que portaries un llorito
pepita, com al primer pis,
que l'enenen aquell pedris
que crida sempre al Pepito?

Rafel = Si fill meu, tu fes bon doit. (a la mare)
tu també creu a la mama.
(Lo més difícil del Drama.)

(se aixuga una llagrima)
Un hom no hi esta' avesat.

(Cambi)

Tu, ja a la primera carta
sabrias l'assumto com va

Magd = Jo, em tot me se resigna'... (plora.)

Rafel = Per Deu! la tristesa aparter. ¹⁹

Magd = Si no ploro; tant se val.....

Rafel = I veino que t'va per las mans?

Aquets trosos de brillants
que t'cauben pe l'devantóil?

Magd

Llagraimas de gratitud!

Rafel =

i llagraimas de gran ternura!

Oh! divina criatura!

Gran modelo de virtut.

Magd =

Paga; te! no plorem més, (reixuga.)

perque veig que tu sofreixas.

Rafel =

Gracias a Déu que ho coneixas.

(cambian.)

Al demes, ja ho tens entès.

Sobre tot educació

a aquets angelets de Deu;

Posa l'tres també estimen

a la mama, y un petó. (los besa.)

Si a ser grans covi béu

prenen la caritat per basa,

si saben alguna casa

que ho necessitin, hi aneu,
no espereu may que los pobres
vos vinguin a demana
vosaltres los hi heu de da
tot lo que tinguen de sobras.

Si fills meus, la caritat.....

Escolta també Isabel (a la nena.)

La llimassa, obra del bel
las portas de bot a bot.

Magd = Per Déu Rafael! semblants passos
me fan del cor mil esberlas.

Rafel = Ja queira pluja de perlas
me fan de mon pit pedassos.

(mudan.) Magdalena, per favor
sabrias que ja arribat l'hora.

Magd = L'ultima abraçada y fora. (xalta)

Rafel = Veniu, fills meus del meu cor.

(escena muda, abraçats tots se presenten
Toni.)

Escena 11. dits Mestra Toni y

Mestre Toni =

Lou'es aquí que hi ha un senyor - 20
- crech que s' diu senyor Rafel
que marxa ab lo Sant Miguel
per l' Habana?

Rafel =

Un servidor

Toni =

Me' ho ha dit lo tarambanda
del Bertran, lo peicoter
bon que jo no l' crech de re
que in va enganya ma germana
me in hi vulgut entera,
perque... baltia l' dimoni,
es un cap sense cervell
Sobra tot, no s' fi hi d' ell,
aixó li diu Mestre Toni.

Rafel =

Lou'es vosté potse' l' patro'...

Toni =

Del berganti sant Miguel

I miri senyor Rafel;

no in ha vist cap de milló,

Es tot lo meu patrimoni
ab ell, may envejare'

la riquesa de'n Xifre,
perque.... batua l' dimoni....
corria mes que l' vent garbi,
vola com las gaviotas
quant portan peix a las potas,
tant si es llus, com llegosti.
y a proa, te un mascaró
que ~~cast~~ es com jo, de gros.

Un sant Miquel glorios
y un dimoni de cartro.
Porta també las balanzas
y la espasa a l' altre ma.
No fa molt, me l' va pintar
un gran pinto de Montanas.

Rafel = Be home; ara, a luego
aquí los pagare el passatge
Toni = Ya lo trobarem, mal viatge
sembla que no te sossego

21

Ho o correplorém pe l' camí
també ha vingut lo Kato
que li traquinaora l' fato.

Rafel = Miris tot ho tinch allí.

Toni = Jo hi vingut per darli avis
que no s'ofia de n' Boortran,
que s'ha tornat un truhan.

Si acas te algun compromís,
vet lli; batua l' dimoni.....

Rucar = Si jo l' conéich de molts anys,
hàbém sigut molt companyys
y no hi ha pó senyor Toni,

Toni = Densa que s' conéich potser,
perque l' paper de traidor,
cap més que l' fassa millor,
diu que treballa molt bé,
Batua l' dimoni, ho fa
ab una cara mes seria
si fan alguna traqueria

a n'ell, sempre l'feu mata.
Mes, deixemnos del trayatu
per que batua l'dimoni.....

Kato = (Llevant pren cortas Mestre Toni
(ap) Sempre ni te per un bon ratu)

Rafel Noy, la maleta es allà,

Toni = Aixó per alt fa una arrosa,

Kato = Lo soray, encara soch jove,
ni que pesés un quintá,

Magd = A Deu, y felis viatge. (plora.)

Rafel = Ja hi tornem, sy Magdalena
per Deu no m' donis més pena

Kato = Que no te mes equipatge?

Rafel = Lo demes ho porto jo.

Toni = Ja esta apunt? que s' fa molt tart.

y si las 1 set hem de se'n mar

Rafel = Fills meus, es l'ultim petó.

Toni = Paja, batua l'dimoni

Rafel = Magdalena, ha soribet l'hora

Toni = (Per veurer la sent com plora²²
no serveix l'mestre Toni.)

Paja Xato, escala avall.

Rafel = Ara l'ultima abraçada

Magd = ¡ Rafel! ... (tots ploran.)

Rafel = ¡ Esposa adorada!

Toni = No sens girona mal treball.

Magd = Per mor de Déu te demano
que t'abriguis bé, alas nits,
que 'ls oyes del mar humits....

(a Toni.) A vostre li recomano,
que 'l renyi, ... y que 'l cuydi bé,

Toni = Al costat del mestre Toni
juro, batua 'l dimoni
que no li faltará re.

Aném que fem falta al port.

(Toni se'l ne du.)

Magd = A Déu... Per vostra viatge
rasém devant d'eix imatge.

veniu fillls meus, del meu cor. (se agonia
bent sua
ab los m

(Fi del prolech)

Acta primer del Drama

Rosas y Espinas.

Des del plech han passat bint anys.

Personas del primer acta.

Magdalena mare de Ricardo y de
Ysabel, Modista, de donya

Martra; filla del milionari banque

Dⁿ Joan Bartra.

Dⁿ Luis, Marques, pobre.

Senyor, Ho Mestra Fori, marinè bell.

Vn criat.

Decoració

Sala mitjana bonis aspectas de Modista
mobles censills pero collocats ab gust

Vn cuadro de una verge dels des-

amparats, porta al foro y dos later-

als. l'un lo cuarto de Ricardo y lo

altre el de sa germana Ysabel.

Titol del acte 1^a

Dos amors: Virtut y pobreza.

~~_____~~

Escena 1ª Ricardo y Luis.

24

Luis. Ricardo, ja que som sols,
fes lo jafort de escolta,
finch grans cosas per conta...

Ricardo. Ja escoltu, ; que dirme vols:
Sembla que't passa algun cas,
que veitg que estas nequitos.

Luis. Lo que hem de parlar los dos,
es jurmal, primer sabras
que si ta mama hi cunsent,
abuy, deixant tot rauc,
ha ta germana Ysabel,
la clamano a casamen.

De tu penso estar segu
que no hi diras lo contrari.

Ric. Ja saps que ab mi, hi pots contar,
pero Luis, pensa ab tu,
ets Marques, ella una pobra
que treballa dia y nit
per la mama.

Luis. Lo que has dit,
es atbartencia que'm sobra.
Ja sabs que junts treballem.
Que, ni Marques ni bassalt.

Jo, visch com tu, del treball.

Ric. Bi per això, no ans amfadem.
Se que'ts honrat, tens noblesa;
per això'l nostre principal
ta distingeix; natural...

Muis. Traballa ab delicadesa

Don Joan, ho voldràs creurex?...

Rica. Jo si que't vol proposa'...

Muis. Pobre senyor, pot xiula'
que si al burro no vol beurex.

A proposit, de la Marta
jo at finch de da una alegria,
que'm sembla que tot lo dia
llegirais...

Ricar. ... Jo, que? ...

Muis. ... Una carta.

Ric. Una carta, ; de qui? ...

Muis. ... De ella.

Ric. ; Qui es ella? ...

Muis. ... La que estimas.

Ricar. La que estimo, ; qui tu ha dit?

Muis, per Deu que hi sentit,
tu ho sabs, hi mo escatimas?

Luís. Jo, tun amicah verdader
no ti inspirat cumfiansa,
y at puch da alguna esperanca
de par d'ella, que jo se

Ricard. Que sabs? no m fassis pena.
Digau tot de una vegada.

Luís. Se que ella esta enamorada.

Ric. De qui?

Luís. De tu.

Rica Vols calla.

Ay si ara algu at sentis!
parla vaix, digesmo tot!

Luís. No t'exaltis; quin picot.

Aixo no es cap cumpromis.

Tu, estimas, ella tambe.

Tu que 'ls dos vos estimeu,

estimarvos hos caseu;

jo d'estima tambe en se.

Ric. Deixa bromas; Y la carta?

no endarino que pot essa?

Luís. Calma, no vagis dapressa,

ma la donada la Marta.

Ri. Y te entretens fen pusturas

veient que amí am far glati.
 Lluis Es que primer at tinch de dir...
 Ricar Semblém dugas criaturas.

No at soch amích... (enpedat)
 Lluis. Com abans,
 no que no ho som.

Ric Per que ho dius?

Lluis Ho dich par que hi ha mutius,
 des de abuy, sareim germans.

(alegra) Y ara, una abraçada forta
 en camvi de aqueix pape. (la abraça)

Ricar Totsé adins hi trobare (li dona la carta)
 tota ma esperança morta.

Lluis. No tinguis pò mal pensat.
 Cumpia ab lo germa' teu,
 que es cumpirà ajudan Déu
 lo teu gran somni daurat.

Ricar. Aquest tros de pape escrit
 am crema la ma y lo cor.
 Ni per obrirlo tinch valor.

Lluis. Ves al teu quarto y esprit,
 Cuan saras solét (exanima)
 Negirás, (cuanta ternura)

lo escrit de una criatura
que t'estima ab tota l'anima.

Ricard. ; Ella m'estima? ho sabs be?

; Ho; qui tu ha dit Lluis?

Lluis ; Tu dich jo

Ricard. Ja so felis.

Pero'm sembla que no pot ser,
; par que jo l'estimo tan
en secret, sens dirlo ab ella!

que beneyeixo la estrella
que ma la va du al davant.

(obra la carta) " Estimát y amich Ricardo.

" Dispensi, no ho prenguia agravi

" lo que li diu lo meu llavi,

" al bespre a las tuit, l'aguaredo

" sota la passionera

" del cap demuint del gerdi,

" al custat del Slessemi

" de la llotgeta primera,

" en lo banch numero dos

" frenta del nou surtidor.

" Jo li demano perdó

" de un pas algo perillós.

pero vostè que's honràit
y te la virtut per vasa,
y amès, dependen de casa;
jho ab la seva bondat
que no'm donerà un desaire.

Moltíssim li agrahirà

(Miron a Luis) la que allí l'aguardarà...

Luis. No fassis castells en laire,
primèr acabas de llegi.

Ricar. L'assumto que ha de tractarse

es grave, molt concecuen,

Ricardo, ser dependen

de casa, ha de acabarse.

Si cumpren a questa carta

meditiu, lo cas es fort.

L'estimarà hasta la mort,

seva per sempre mes, Marta.

Luis. ; Que't sembla això? ; que men dius?

Ricar. ; Que dich? ; Que no se'l que impassa

Luis. No li daràs pas carbassa?

Rica. Pero qui li a donat mutius,

per eixa carta divina?

Qui li ha dit que ab amor

jo la estimo ab Tot lo cor?

Luís. Lo que no es diu, se n'devina.

Ricard. Ay Luís, quina alegria.

¿Creus que no as burla de mi?

¿pensas que lo escrit aqui

es ella qui mo envia?

Luís. Només per descumfiat,

dirè que no la mareixas.

L'estimas y no cureixas

que's un angel, de bondat.

Ric. Si Luís, ab la ternura

que ella tracta tots los pobres,

fenlos llimosna de sobras;

te dirai que's bona y pura.

¿Y creus que hi curissentira

Don Joan, lo millonari?

Luís. Jo ho penso molt al contrari...

Ricard. Ell ab tu la vol casa...

Luís. Nosaltres no'ens estimem.

Jo fujo de la riquesa.

Ricard. Ab tu saria Marquesa.

Tu ets noble...

Luís. Bo, ja hi tornem?

Noblesa y rebas fragits,
mes me estimo ta germana
que la mès rica Sultana
ab joyas y richs vestits.

Picar. Que estich alegre Lluis.
Abrassam, que'm tornu boity
de content.

Lluis (Abrassant) - Y estas ben roity.
Home, no ho prengas aixis.

Escena 2.ª dits y Magdalena

Magdalena. Oia, amichs insaparables.

Lluis (dantila ma) Deu la quart. Som tan amichs.

Magd. Que's cumunican fatichs.

Lluis. Si; vostes son tan amables
que si'm sobra algun ratet.

Mag. Mis ve ha honra ab voluntat plena.

Lluis. Si, senyora Magdalena.

Mag. Voste es un senyor discret.

Picar. No sabs que ma dit mama?
y molt resentit n'estich!

Mag. Que ha dit?

Pica - - - - - Que no am vol se amichs.

Lluis. Amich no, vuy se germa.
 Ara que som sols los tres,
 si am vulguesin fe al favor,
 jo 'ls diria ab la ma al cor
 lo meu pensamen quin es.

Magd. Don Lluis, veity mot furmal
 que parla ab serietat.

Lluis. Mol prompta me aurei explicat;
 dispenci, si ho troba a mal.

(grave) Li demano en nom del Cel,
 sensa dot, ni patrimoni,
 per unir-me ab matrimoni
 ab la seva filla Ysabel.

Si als cumbè, diguin que si...

Ric. He mamá! no ho esperabas.

; veritat que no tu pensabas?

Mag. Don Lluis lo que's per mi...

Voste es Marqués, es un noble,
 la Ysabel una infelis,

; pencici bè, Don Lluis?

Ricar. (Abuy venturas en doble) ay

Lluis. Si vostès ab sa bondat
 me atmetan com de familia,

la meua sort ja es concilia
ab ma gran felicitat.

Magd. La felicitat es nostra,
lo teni un senyor ab talem,
noble, y honrat per parent,
albergat sota aquest sostre.
Nosaltres, uns infelissos
mentinguts per la caritat
del treball.

Ricardo. Mama t'enganyas.
May es caritat, si ho afanyas.
Mag. Ell es Marques.

Picard (ap) Pero tronat)

Luis. Ho, senyora! sab sensill
que traballo, y ab apuros
guanyo al mes curanta duros
igual que guanya al seu fill.

Mag. Tan sols hi ha la difarencia
que ab uns titols, y noblesa
pot troba una gran Marquesa,
y hereda una gran herencia.

Luis. Ay! senyora Magdalena,
! la noblesa del seu cor,

val mil cops més que un tresor!
 jo li dich, y ab proba plena.
 Voste y sa filla Ysabel,
 si mun penssamèn no s'erra,
 son dos angels a la Terra
 per pujà després al Cel.

Picar. Vage, m'agrada's Sluis,
 hu dius com aquell poeta....

Sluis. Deixas sols, una estoneta.
 Pensa que tens cumpromis.

Magd ; Ell també està cumpromés
 sensa sabe res la mare!

Ricardo, fill, no tens pare....

Picar. No at crega aquest feligrès,
 no veu que vol gastar broma.

Sluis. Res de broma, tot se explica,
 y es una senyora, y rica....

Picar. Per amor de Deu, sigas home.
 Mama' no l'creguas.....

Magd. Par que?

Don Sluis may diu mentidas.

Sluis. Per broma si que ni didas.

Home no at descubriré.

Ricardo Cuan hi age alguna cosa
 certa, serà la mamá
 la primera que ho sabrà,
 pero abans, l'honor si ho posa,
 Respectem a la que's pura,
 (que jo estimo ab tot lo cor.)
 Y si am vols fe un gran favor
 no'm fassis cap més pústura
 parlannia de ella may més.

Suis. Eixa grabetat m'espanta.
 la mamá que's una santa,
 no ti espatllarà ves.

Mag. No hos enfadieu, ay fontets!

Ricar. Empedarnos may, perdona. (Dant's la seva)

Suis. Fu ets de perdona la estona...

Ricar. Son cumpromissos aquets
 que una petita esprecio.....

Pero, parlem de alta cosa.

¿La mamá no si ho posa
 ab lo feu casamen?.....

Suis No.

Alomenus, no ho ha dit.

Magd. Que te de dir la pobreta

si veu la ventura feta
de sa filla.

Picardo. Ho has sentit?

Magd. Aquest dia, m deya mama,
ne estimo tres aquest mon.

To vas dir, filla qui son?
ella llavors sem esclama:

Tu, Don Luis, y en Picardo.

Picardo. To l'ultim, ja mo pensaba.

Ta que has dit que destorbaba
(sen va) dins lo meu quarto te aguardo.

Escena 3ª Magdalena y Luis.

Magdo. Expliquim Don Luiset,
; que ve a ser això del meu fill?
; que li corra algun perill?

Luis. No senyora. Es un secret,
sensa ofendra l'amistat,
no li puch comunica.
Esperi sols a' dama,
y pot se mes aviat.

Mag. Ab molt gust esperaré,
tot siga per amor a' Deu.

Lluis. Ara si no li sab greu,
desitjaria a saber...

Si mun orguill no me umilla
no ma dit ven be per cla
si podria cumpia
ab la ma de la seva filla.

Mag. Des d'ara li dich que si
per mi, y per ella; censill,
des de abuy, ja t'finch per fill.

Lluis. Oh! qui'm mot fan dots per mi.

tant li la ma Gracias, pues ja t'finch mare.

Lo Banquer Don Joan Bartra.

Mag. Te una filla que s' diu Martra.

Lluis. Jo vuy parlar del seu pare.

Algum cop a la ofissina
ma parlat sensillamen
sobres lo meu casamen,
Que t'papa mes la rutina,
y que s' un cas bergonyos
lo teni que treballa,
que jo ham podria casa
ab una rica, y se ditxos,
y... altres coses per lo istil.

Magda Trobo que sun principal
no li parla del tot mal,
això li diràn deu mil.

Lluis. Jo de lluny lo veitg veni.
Ay senyora; tingui ~~antès~~,
que's lo titot de Marguès
lo que fasteija, no ha mi.

Magd. Ja ho comprench, la seva filla
que's bona rica y hermosa,
ab vostè hi fora ditxosa...

Lluis. Ab mi may, ella es puvilla,
rica, hermosa com un sol.
Temps que estima ab tot lo cor,
ab un, que per ella mor,
y ab secret, pateix y es dol.
Si vostè fes la bonduït
de dirlos, ja sens racel,
que jo'm caso ab la Yabel
faríam una... caritat
a la caritativa Marta.

Escena 2ª dits un criat

Criat Hi ha la senyoreta Bartra
(Magdalena la va ha rebra)

Martra. Als peus de vostre senyora.

Dispensin, quin cumpromis,
hem de parlar Don Luis,
; potse hi vingut ab mala hora?

Magda. Senyora vostre agui ahont es
sempre estat la providencia.

Sab que la seva presencia
honra alla hon va, y em ecess.

Martra. Gracias: Don Luiset.....

(a Magdalena) Senya: no has moguia de qui
es cosa que ho deu senti,
per vostres no hi ha secret.

Don Luis. Lo papa ma proposat
un casamen ab vostre
y ja sap que no potse,
dispensin; ja esta enterat....

(a Mag) Senora estich sofocada.

Magd. Assocequis un instar.

Martra. Vostres ma dispensaran..

Magda. Esta mil cops dispensada.

Luis. Si lo que dir lo seu pare,
la posa ab tal cumpromis,
descanci, que Don Luis

ja es casat. Veu, es la mare

(Lluis pren la ma de Magdalena, li versa)

Magdalena, Ay Lluiset! (sorpresa)

Lluis. Que li sab greu?

Magda. Si'm sab greu, ja no hi nascuit

per plaers de gratitut,
aquest me lo envia Deu.

Lluis Senyora, am dispensara
si estimo a la seva amiga,
ab amor pur, que'm obliga
a companyarla al altà.

amor, que ha nascuit al cor,
con una flor pura, hermosa,

que la regan y ella gosa
de frescura, y llensa olor.

Voste, senyora ja estima,

^{marceinto} y es estimada Tambè,

Y estimansa ab bona fe,

hi ha un altra cor, que's estima.

Mar Don Lluis, qui li ha dit:

; me estima aquest que jo adoro

de alegria cuasi ploro.

Magd. Senyora, calmi al nequit.

Mar. Deu del Cel, quina alegria;
mes ditxa aquest mon no aguardo.

Magd. (Si parlaràn per en Ricardo?) (ap)
No, lo seu pare no ho voldria.

Mart. Si això es sert, serà un miracle.

Ay Luis, si pugues essa...

Luis. Per això, no vagin d'apressa,
pot surtir algun obstacle.

Magd. Per lo papa de vostè.....

Luis. Si, quan sabrà que'll es pobre..

Magd. Ell que la renda li sobra...

Mar. Finch cor, que'l cumbensare.

Sempre diu que'm vol felis,

que per mi vol la riquesa.

Magd. Y vostè, tras la pobresa
socorrent al infelis.

Mart. Es lo que ami mes m'en canta.

lo meu cor disputa hi jora,

quant aconsola al que plora.

Luis. Es un angel.....

Magd..... Una santa

que li premiara' al Cel.

Luis. La virtut purificada....

Magd. Que sara' recompensada....

Escena 5^a dits Isabel

53

¹Martha. La senyoreta Isabel. (la va a rebre)

Isabel. ~~HO!~~ Que amable companyia!

Cuan de be de deu per casa,
quina sort, no se que'm passa.

Quasi'm abergonyirsa. (abrazoansa)

²Martha. Abergonyirsa, ; pargue:

jo am contu la mes ditxosa

lo vesai sa cara hermosa (es vesant)

de angel.

Ysa. L'angel es vostre

que va detras de la pena

per sucorra lo infelis.

; No es veritat Don Luis?

³Martha. Sen senyora Magdalena, (se asentan)
no mareixo tal favor.

Los que deu mus afet richs,

hem de sucorra'ls fetichs,

per res mes desitjo l'or.

⁴Magd. Trobarala recumpensa.

⁵Martha. ; Hi ha res mes ben empleat,
que'l dine que as fa caritat?

⁶Magd. Es mol sert, fora una ofensa
lo que digues lo contrari.

Ysabel, sens: que censilla.

Ysabel. Ab això si que m'umilla.

Martha. Lo meu papà es millonari,
y diu que ho vol tot per mi.

Abuy, sabré si'm enganya.

Magd. Això que diu gens estranya.

Vostè, que's un serafi....

no te ningú mes al món.

Ysab. La anomenan per siutat
l'angel de la caritat.

Mart. Mes bons y mes dignas son
Vostès, que del treball viuan.

Y al senyor Marqués del Ballo,
no diu res, escolta y calla...

Luís. Vos parlan, altres escriuan.

Senyoras, un home sol,

davant de tres angelèts,

ni te paraulas, ni fets,

ni una frassa de cursol

que desperti simpatia

ab senyoras principals.

Ysab. Ho, totes no son iguals,

Don Luís, jo sentiria....

Magd. Ay filla meva innocent.

Don Luis es umoristich

Mar Si, parla ab sentit.. artisticich,
ho apigramaticich se enten.

Luis. Això es dir que mas paraulas.

Mart. Tenan un dobla sentit.

Luis. Y a vostè, ¿qui li ha dit?

Mart. Nosaltres som gatamaulas.

(a las senyores) (Perdonin la aspreció.)

Cuan un senyor de finura
vol exaltar la hermosura...

Luis Crequim que aquest, no so jo.
mol amich de la veritat,
y li puch jurar pe'l cel.

La senyoreta Ysabel

que te acentada al costat,

ella que passa justicia.

Be es amiga de vostè.

Ysab. Don Luis es caballe,

per sa part, no hi veitg malicia.

Es molt amable, molt fi,

y molt prudent y firmal.

Mart. Veitg que esculit bon fiscal.

Magda. Es lo que jo anava a dir.
Dins Ricard. Lluis, son las nou y sich,
hora de anar a la ofissina
Lluis Abans te buy veure, vina.

Mart. (Es ell) turbada (op)

Dins Rica. . . . Desseguida vinch.

Magda. (Sa turbat cu con la sentit) (op)

(, si sera ell?)

Mart. (turbada.) Qui obit.

Finch de anar a las hermanitas
ha companyari un bellit
que'm deu espara pobret...

Escena 6^a dits y Ricardo.

Ricardo. Molt respectablas visitas
disfruta la casa mia. (donantli lamo
Senyora, als peus de voste.

Mart. ; Deu la guar, (; que li dire?) ap

; Ricardo, jo aqui venia...

ha visita las senyoras...

Ricar. Respecto, per lo que bal,
la filla del principal
ja pot venir a totas horas.

que'ns honrara sa presencia.

Martra. Ricardo, vostè es molt fi.

(ap) (Alas veit en lo gendi) (a mitja veu)

Ricar. (No fare falta) ap

Mart. - (ap) . . . (Prudencia)

(que mos estan obserbain)

(a Lluis) Jo tinc feina don Lluis. (dant la ma)

Lluis. (Ja hi cumplert son compromís.)

Mart. Vostes me dispensarain,

si ara anaquest moment

continuo al meu viatge,

abceix tinc lo carruatge

Rica. Senyora sens cumplimen . . .

Magd. Esta mil cops dispensada.

Mart. Senyora. (dant la ma) Ysabel. a Dios (vesan la)

Ricar. Mamma. (vesan la ma)

Mart. a (Ysabel.) Vaixo al los senyors.

Magd. Fill meu asta la tornada.

Ricardo dona al bras a Martra, y ab la Ysabel se encaminan al ^{foto}

Lluis. a Magda. Senyora, diguili tot;

jo aquet vespra ho ala nit,

que'm sentu al cor fan petit

que no ensertaria un mot.

(Lluis que deixa la mamma; troba a Ysabel) y li diu)

Senyoreta pasiu be. (donant-li la mà)

Ysab. Don Lluis, estiguija tò.

No hi coneixit un senyor
Tan amable com vostè.

Lluis. Gracia: Asta mes tart. (sen va)

Escena 7ª Magdalena Ysabel

Ysabel. Ay mama! Don Lluis et,
que's amable, y que discret,
me miraba aixis... a part,
com si'm bulgues dir una cosa,

Magd. Infelis; que vots que't diga.
fossis com la feva amiga
que's tan rica com hermosa.

Ysabel. De rica si que ho es més.

(ap) (Pero jo l'estimo mes que ella)

Et's vist que estava barmella
y sofocada, després,
cuam ha surtit lo germà!

Mag Mira, escoltam Ysabel.

Abuy nos envia l'cel
balsam per sicatrisa
la ferida que'ns umilla.

Ysabel. ; Par que som pobres vols dir.

Magda. Si; vina acentat a qui,
y ab la ma al cor, digas filla.
Don Luis, ha demanat
per casarse ab tu.; Que hi dius?

(plora)
Per plora, no veity mutius.

Ysabel. Floro de felicitat.

Ay Deu meu quina alegria,
creuma que no dich mentida,
que al mes felis de ma vida
es abuy, venturos dia.

No'm ha enganyat ha cumplert.

Gracias Deu glorios.....

Magd. Es a dir; vosaltres dos
vos estimabau.....

Ysab Es sert.

Magd. ; Fa molt temps?.....

Ysab. Cerca de un any.

Magd. ; Y l'estimas ab amor?

Ysabel. Si; mamma; si am tot lo cor,
ab doliri, ab afany.

Magd. Ell tambe t'estima a tu,
escolta la teva mare

Tu ets pobra y at falta pare
y ell al mon no hi te ningú.

Estimal ab amor gran,
amor que heu vist al cor naiva,
es lo amor, que del cel vaiva,
amor verge, es lo mes saint.

Guarda que cap nuvulada
tapi al sol de ta virtut,
que l'honra es lo millo escut
x per ser la dona respectada.

Al mon no hi ha ningú més
que aquell que t' destina l' cel,
creuma, filleta Ysabel,
pensa, medita després.

Que no at fenti la riquesa,
lo dinè es una mentida.

lo millor de aquesta vida
es l'honrades, la pobresa.

Ysabel. Don Luis no es pas molt rich.

Y creus que'm du molt afecta?

Magd. F'estima, tenli respecta,
may li donguis cap fetich,
tots farem una familia.

Ysabel. Mon cor salta de content.

Magda. Ja ho veus, des de aquest moment,
la nostra sort sens cuncilia.

(mudam) Lo criat de Donya Celia
fa portat allà un sombrero.

Diu que prompta tens de fero
que hi posis una camelia
blanca, que trequis las flors,
que hi mudis la cinta rosa,
que li posis de una cosa
que lliguia ab mitjos colors.

Ysabel. Es bona parroquiàna,
ho paga bé, y te molt gust,
que la contenti es mol just.

Donya Carlota Quintana
ma pagat de temps en vera
la feina, als materials,
cuan pujaban?

Magd. Sinch sentos vals.
posals a la calaixera
del meu cuarto.

Ysab. Tot plegat
diu que's un pape de plata.

Magd. Esta be, hi ha aquella bata...

Ysab. Ab dos bitllets ma pagat.

Men vas ha treballa' un xich,
per que abuy mamá es un dia
que'l meu cor sent alegria.

Tu sempre trista, ab fatich.

Mag. No, no, filla meva abuy
també com tu estich contenta,
ves; desa aixó, y entretenta,
traballa' massa no hobuy.

Ysab. Un petonet y a' Deu. (la versa)

Mag. A Deu filla... Prou juguinas.

Tuitg dona, que'm amuinas.

Ysab. Que jo't estimi at sab greu. (sen va)

Escena 8ª Magdalena.

Criatura angelical.
senyor deuli al que li falta,
pensant ab ells, ja se exalta
mon cor, que no curéix mal.
Aqueixa orrorosa carta
que guardo en lo secreter.
cuans sens cops la llegire (llegeix vaix)

lo meu content ja se aparta.

(després)

Deu meu, aquesta lectura
 quantas llagrimes me costa,
 aixís que'l sol va a la posta
 ja penso ab la nit oscura
 del dia nou de Jani
 del vuitcents cincuenta nou.

Vlts meus, no abeu plorat prou...

Prapel, no te oblidarè.

Si al mes profundo del mar
 sapigues trobar fun cos,
 vindria a derrama plors,
 marit meu, mun espos cart.

La envissió de riquesa
 par ta molte, y per tons fills,
 vas desprecia'ls perills
 per culmarlos de grandesa.

Se que va ser en bon inten,
 no at recumbinda' ta Esposa.

Perdona, y em pau reposa
 marit meu, cor exelent.

Que Deu te aja perdonat.

Ara pensem ab los vius,

(desa la carta)

que una mare te mutius
per boscais felicitat.

Lo despedirsa al meu fill
cuam ma vesaba la ma,
; jo li vist a tremola!

; Si correrà algun perill:

Ell estima ab tot lo cor,
jo ho hi llegit a sa cara,
es lo llibre de una mava
si es que 'ls fills te gran amor.

Deu passa que una esperanca
no't arrastri al pressipici,
lliureulo senyor del vici,
que ab un amor, tot s'alcansa

x Ya tu, verja immacolada,
mare dels desharedats
cansol dels desamparats,
llessa ab ells una mirada. (resa)

Escena 9^a Magdalena Isabel.

Ys, Mama un home furester
que s'alla'l recibidor
pregunta - per un tal Carbos

Magda Per en Ricardo pot se.

Digasi que pot entra,
ell mos dirà lo que vol,

¿ filla be deu ana sot?

Ysab. Si mama, si, tot sot va. (sen va)

Magda Jo aqui acentada l'aguardo.

Escena 10 dita Mestra Foni

M. Foni. Senyora, Deu ma la quart.

Per je un be, may diu ques tart.

¿ Que viu aqui un tal Ricardo
que's diu Carbo de apellido?

Mag. Si bon home, so sa mare,

M. Foni. ¿ Cuans anys que li falta l'pare?

Mag. Na fet vint, si cap ne obido,

M. Foni Va mori aqui, a Barcelona?

Mag. No bon home mori al mar.

M. Foni. Bon home, voste no ho sap

si so bo, com voste's dona

incapassa de ves mal.

Ha de sabé que aquest mon

fots los que ho semblan no ho son

de bons, hem consta, furmal.

To, ara enderminare
 que al seu marit, que al cel,
 as deya Senyo Kafel,
 que muri als nou de Jané
 del vuitsents cincuenta nou.

Trabessan per anà a la Habana,
 ab aquella set, ho gana
 de diné, que may niha prou
 per fer la familia rica
 coan se estima ab tot lo cor.

Mag. Que potse'l va veurer mort

M. Toni. No senyora.

Magd.; Donchs que esplica?

M. Toni. To lo vaitg veurer mori.

To jo, batual dimoni,
 tan sert com so Mestra Toni

per venjarlo soch aqui.

Mag; Que va mori per desgracia
 a mans de algun assecino?

M. Toni Senyora . . . va se al destino
 Deu ja'l fe ab sa santa gracia.

Mag Es que jo tinch una carta
 que as va perdre'l Berganti.

M. Foni (La meva) Sert, va se així.
La seva mort va se a parta

Magd. Donch, ¿qui es vostè?.. pel Cel....

Ysabel. Diguiu, li demano jo.....

M. Foni. L'amo, capità y Patró;
del Berganti Sr Miquel.
Un regalo de un Milor
que li vaty salba la vida,
(Trist) ; una persona agrahida;
quem va deixa aquell tresor...

(mudam) Senyora jo vinyh a dirlos
que si so vingut a veurels,
es per de pobresa freurels.
So vingut per protegirlos.

Magd. Si estè de creha anemichs,
x no envicionem riquesa,
l'honrades y la pobresa,
que això no causa fatichs.

M Foni. Ja veity batua l'Jimoni
que's senyora que ho anten,
Voste, fe l'meu pensament,
l'honrades es patrimoni.
Val més menja' un tros de pa

que sap be que la guanyat,
que l'pussehir una heretat
que l'aguda de robar.

Senyora, jo vaitg buscant
ab un lladre de una herencia,
que ab lo temps, y paciencia
Deu me l'dura'l meu devant.

Y si per sort lo trobem,
ja l'has pagara plagadas.

L'Dimoni, davagadas,
ajuda, ls que lo atboquem.

Dira' anal seu fill Ricardo,
que visch al número dos
al carrer del Amargos,
al quint pis, alla l'aguardo
per parlar dels intaressus
que un lladre li posseheix,
y ajudanmi ell mateix,
lo trobarem sens fer excessos.

Mag. Bon home, am deixeu parada.

Ysab. (Ay Mama: Ha mi m'espanta.) op

Toni. Voste que estat una santa
mareix se recumpensada.

Després de la gran tragèdia
que jo hi vist de sa familia,
ara ab sort se reconcilia,
ja s'ha acabat la misèria,
si trobem aquell trucin.

Magda. No torno ab mi de sorpresa...

Toni. Donchs si, la seva riquesa
li disfruta un tal Bartran.

^{Trucan} Ysabel. Mama, han trucat la porta.

Magda. Ves a veurer qui demana

Escena 11. dits menos Ysabel

M. Toni. Lo seu fill, y sa germana
findran una herencia, y forta.

Magd. Ells, l'hi sabran agrehir,
que per mi, sols la ventura
puch troba' a la sepultura.

M. Toni. Ara, no has vulga morir.
Deixi la tristesa a parta,
y besteixi son cor de gala.

Escena 12 dits y Ysabel

Ysabel. Mama, espera ala antasala
lo Banque, Don Joan Bartra.
Demana per parla' am tu.

Magda. Dispensim? (a Toni)
 M. Toni No hi ha de que,
 gustos me retirare.

Magda. Allí dins no hi ha ningú.
 ; si vol fe'l favor?

M. Toni. Frou, si.
 Es per vostre Mestra Toni
 capis de espera. l. dimoni
 si es presentes. . . (entra al cuarto)

Don Joan Jo so aquí. . .

Escena 13. Magdalena y Don Joan.

Magdal. Senyor, a qui dech l'honor
 de que ma pobre morada
 se veja abuy visitada.

D. Joan. Jo, li dire, fe un favor
 sempre es estat lo meu tema,
 ja sab que la meua filla
 que s fan bona con sensilla
 ha tingut com jo al sistema
 de socorra lo infelis.

Magda. Ella estat la providencia,
 senyor, la seva presencia
 es l'angel al paradis.

Pero, tinguija la bondat
de acentarse, Don Joan.

D. Joan. Gracias, en un instant,
molt prompta me auri explicat.
Vinch per damana un favor.

Magda. Si es que estai ala meva ma,
des d'ara ja hi pot conta
que li fare ab tot lo cor.

D. Joan. Lo senyor Marqués del Valle,
ho Don Luis, mes sencill,
dependents meus ab son fill,
ha sentit una canalla
que es tractavan de germans,
ho cunyats. Y que l'mument
s'afectua un casament,
entra un mes, ho pots'er abans.

Magda. Es molt sert. Y li dire
que s' cosa de abuy pactada.
Miri, so la encarragada
de jero sabe a vosté.

D. Joan (Era sert, mo diu davant) (ap)
(Toni dins) (Aquest, batua l' dimoni). . . ap

D. Joan. Senyora, aquest matrimoni

no pot tirarse endavant.

Magda. Que'm diu ara, Déu del Cel.

Don Joan. Dich que hi ha un gran compromís.

Lo senyor Marqués, Don Luis,

no as pot casa' ab la Ysabel.

Magd. Voste que es un senyor amable,

dirà la causa quina es?

D. Joan. Que 'll es noble, es un Marqués,

y ella es una miserableta.

Magd. Miserableta!... aivo no! (ab fason) +

Per mi, al miserableta al mon,

+ ; sab Don Joan quins ho son?

+ Qui mata a trahicinhó,

al que roba y assecina,

lo que pussehiex la herencia

que ha robat.

(Foni) (de dins) . . . Ho, providencia!) (ap)

(Quant pots, justicia divina.)

D Joan. Senyora, no ma cumpres. (sufocat y cume)

Jo, vuy dir que's una pobra.

Magd. Ya Don Luis, ; que li sobra!

curanta duros al mes

menja, vesti, paga pis,

planxa y renta... una pobresa.

D. Joan. Sins pergamins de noblesa
lo treuran del compromís.

(Toni del quarto) (Lo vot per la seva filla) ap

Magda. Ja cumprench a lo que va,

Voste mos dispensarà,

ja que aixís fan mos umilla

dich que li sobra rahó,

hi fare tot cuan podré....

D. Joan. Si voste no pot, jo se
un altra medi milló.

Es tan logich com 'censill,

ho esdesfa aquest casament

ho trech de casa 'l moment

Don Luis, y lo seu fill.

Magda. Ja veitj que la cosa es seria.

D. Joan. Vostè sensa dirna res....

Si nececita diners,

jo 'ls puch treurer la miseria.

Mag. Jo hi fare tot lo pussible,

y sera ab tot mun afany,

pero matai un amor de un any)

Don Joan, es molt senssibla.

Don Joan. Ells, no nam de sabè un mot,
 cosa es de vostè, y la noya,
 si sab du be la tramoya,
 ja pot disposà per tot.

To, per ramèy als seus mals,
 un cop la boda esbullada;
 los apujo la soldada
 † de vint duros menssuals.

Ta veu que això los cumbè,
 fins ara en guanyan curanta,
 des de abuy, seran xixanta,
 ho si no, ... tots al carrer / *ja curanta*
 Escena 14 Magda. Toni y Ysabel *y sen va*

Ysabel. Mama meva del meu cor. *(plorant)*

Magd. ; Que escoltaves filla meva?

M. Toni Tota la sanch, sem subbleva.
 Senyora, tingui valort.

† Fassi al favor, al moment,
 per amor a Deu li demano.

; Ahon viu aquest fulano?

Ysabel. Carrer del cancell de cent.

M. Toni, Com se diu? *(siguem discrets)*

Magda Li diuen Don Joan Bartra

M. Toni ; Te una filla?

Ysabel. Si es diu Martra

M. Toni ; Sab cuans anys te?

Ysabel Vint de jets.

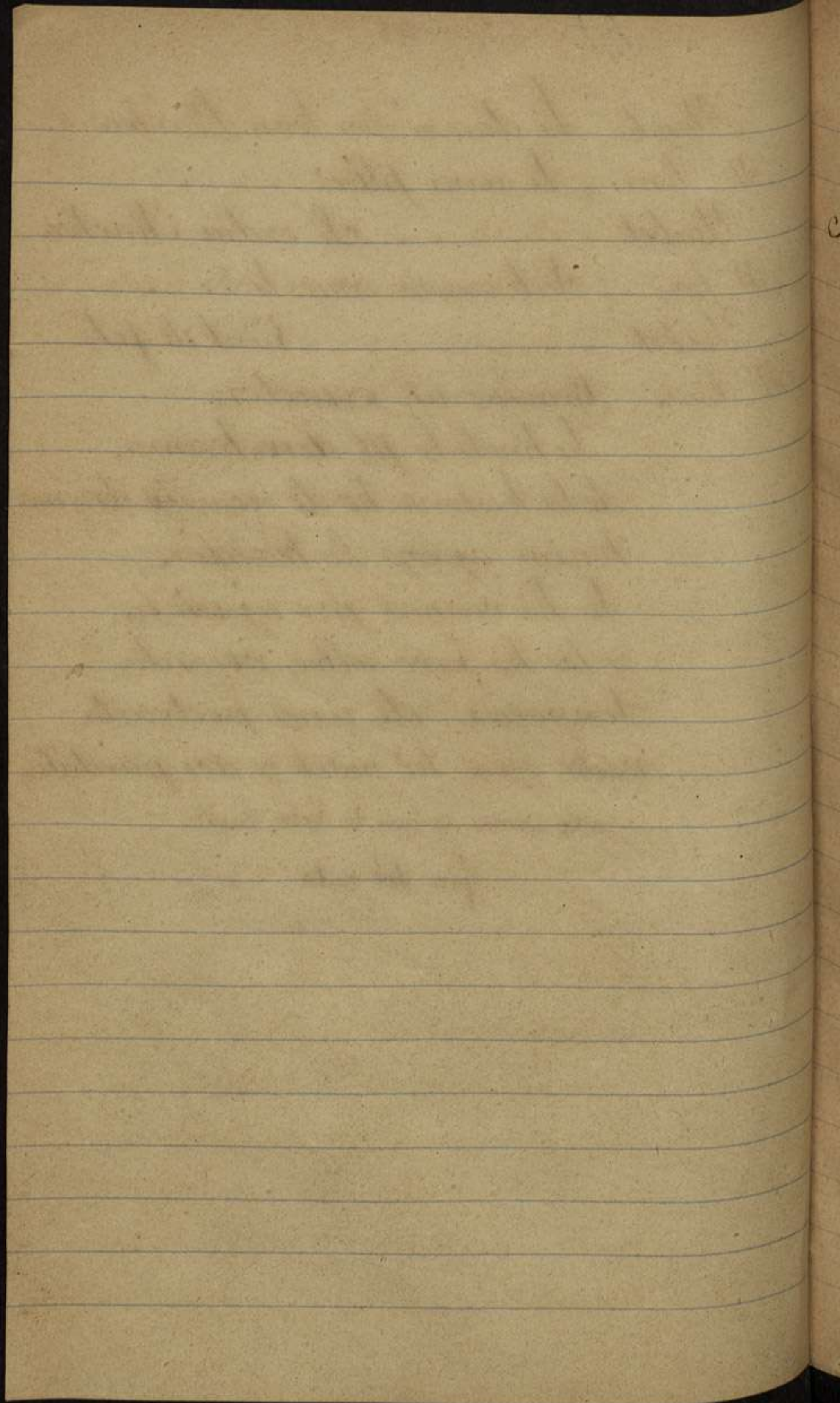
M. Toni. + Gracias al criador.

Ja tinc el fil de trama,
de la historia, ho de aqueix drama
Fenim aprop lo traïdor.

To hi vingut per ajudàls,
y los ho juro altre vegada
Senyoras, de una pedrada
veitg que hi mort a dos pardals.

fuitg correns. y cau lo felo rapit.

fin del acta

Decoració de Saló rich.

dos porta laterals y una al foro.

Sillons sofa y cadiras de dumas, curtinatges de igual color un armari y una Taula escriptori, de recorda, firalls y una

Caixa arca de ferro.

varios papés y llibras

sobra la Taula. Timbra

y recado de escriure.

Al aixecarsa'l Saló

Dⁿ Joan al milionari

esta acentat ab un sillo prop la Taula.

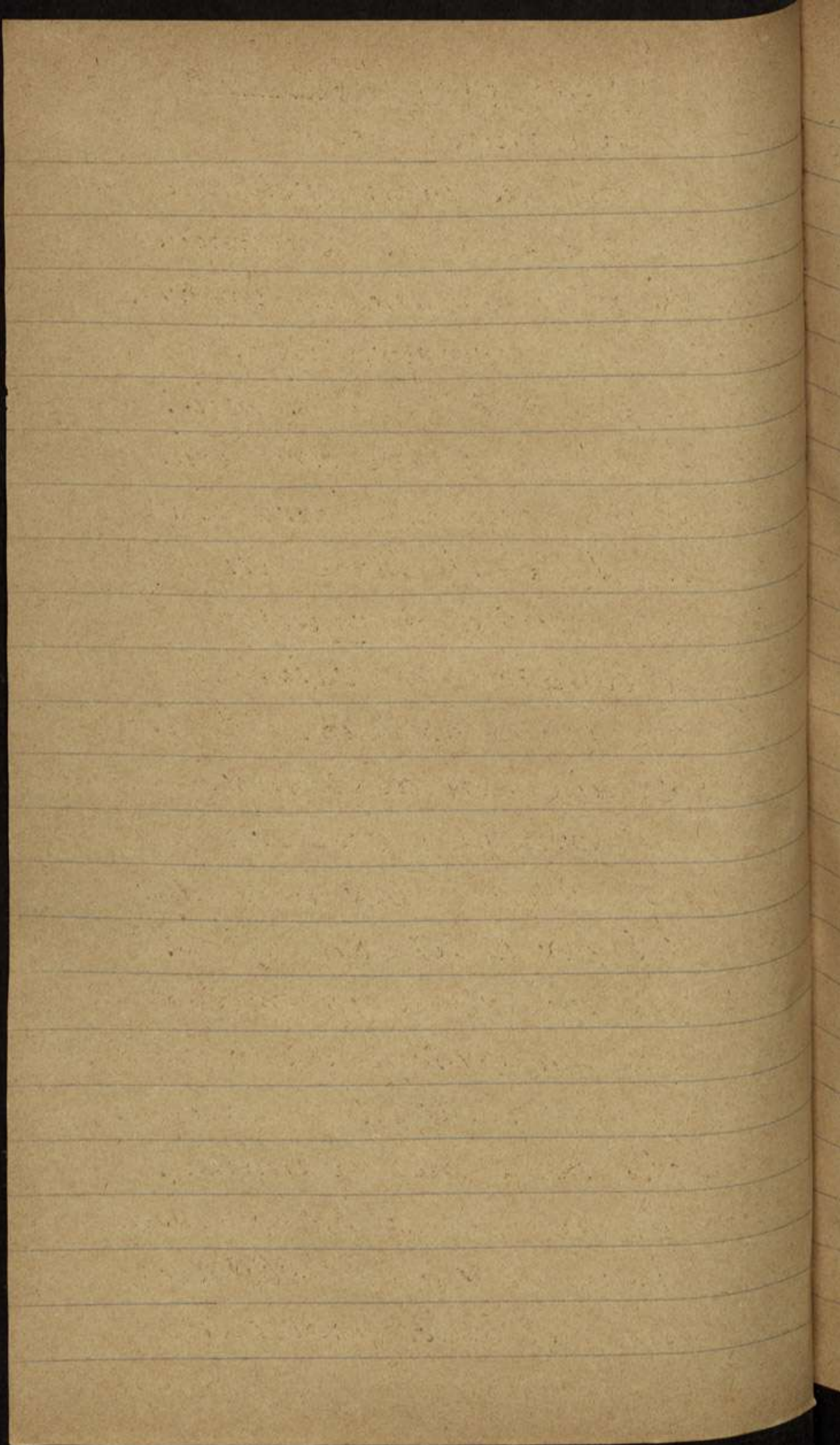
Esta mol apectat y trist.

Dira' los versos molt cummogut.

Titol del acte.

Lo be y el mal, o remordimens de un

Malbat.

Escena primera Don Joan

Pensava viurer felis
 al mitg de gran opolencia,
 y am sento la cunciencia
 de'n dia en dia, en un tris.
 ; Si sera'l remordiment
 lo que sent l'anima mia!
 Lo crim, un altre crim cria,
 lo mal, prenent increment
 condueix al home vil
 per ambicio' a riguesas,
 a cometra las vaixesas
 tras l'una ha l'altre, asta amil.
 ; Ho dia nou de Janer!
 ; nit orrorosa y oscura!
 primer crim, per desventura,
 tot per la set del diner.
 Set del or, eis vil metal
 que ma existencia envenena,
 y me estreny ab la cadena
 del home mes criminal.
 Despres que un ha comensat,
 ja no al deturan obstacles,
 con mes tristos espectacles

mes hi disfruta un malbat. (pausa)
No sè par que tinch afany,
Sembla que Déu, ho al dimoni.
ho la sombra del pobre Toni
que vaity fe mata; vint anys
que'm saqueix de nit y dia.
Que an trech de tenir un tresor
si es ferro vien mun cor
que crema l'anima mia. (pausa)

Escena 2^a dit y Lluis

Lluis. Ab son permis Don Joan.

Si me otorga la llicencia: ...

D. Joan. Sempre la seva presència
me estat grata'l meu davant.
Vostè sab que's distingit
dels damés treballadors,
y es un amich, dels millors....

Lluis. De'l que n'estich agrehit.
Vinch ha encenyarli una lletra
que's pagadora a la vista,
de mil duros, lo caixista
pregunta si es pot atmetra.

D. Joan. De ahon ve:

Lluis De Santander.

Dⁿ Joan. De quina casa, vejam?

Lluis. Don Jacinto Fons y Camp.

D Joan. Es un amic verdader
que la paguin al moment.
Deiximi posà la firma. (ho fa)

Lluis. Me vol fer l'favor de dirma
si aquesta nota es currènt?

D Joan. Deiximal alli lo armari,
la examinare despres.
vagi entregàr aquest diners.

Lluis. Si no mana lo cuantrari:...

D Joan. Estan llest, torni a pujà
que aqui lo estich esperant

Lluis. Serà cervit, don Joan,
paciú be. (Lo que voldrà) (op)
(ja ho penso, pero afet fart.) (sen bra)

Escena 3ª Don Joan

Sens demostràr violència,
Tornem ab molta prudència
en lo meu somni daurat.
Los meus afany, aquest mon
son, que'm sobra la viguesa

per fer ma filla Marguesa
y aquets pergamins se ahon son.
La suma de deu millons
lo faran canvia de idea.

Ella no te res de fea
es honrada, un cor, dels bons.

Per ella buy la ventura,
Tot per ella, per mi ve.

Si un dia arriba a sabe....
moriria de amargura.

Per sort al mon no existeix
ni un que m'causi racel,
ni familia de'n Rafael,
ni ningú al mon me cureix:

(Examina los papers que Luis ha deixat.)

Escena 4ª dit y Luis. (des pres de una pausa)

Luis. Que sa li ofareix, Senyor?

Don Joan. Entri, y dixi ls compliments,
lo primer dels dependents
de casa, y amich milló,
pot suprimi ls tractaments

Luis. Mol agrehit Don Joan,
Jo li parlare com cal,

sent vostè mon principal
me distingeix tan, y tant,
que no ho mereixo, jurmal.

D. Joan. Voste ho mereix tot, Lluis.

; Mastima que al seu papà!...

Lluis. Als morts deixemlos asta.
dispenci, si parlo aixis.

D. Joan. Voste's que'm deu dispensa.
Acentis en eix silló,
y cubreixis; que aviat,
mol prompta ma oure explicat.
Lo que penso dirli jo,
es per sa felicitat.

Lluis (Ja'm sembla que l'veity veni) (ap)

D. Joan. Voste es noble Lluiset;
Senyor de talent, discret;
Y es un empleo mesqui
lo que desampenya aqui,
traballa, y guanya pocuet.

Lluis. Li sare franch, Don Joan.
Visch molt be, no so enviciós,
so tan felis, tan clitxós,
Tot lo dia treballant...

Don Joan. Ja se que no es emvejós,
y ames de se un senyòr honrat,
se que adintre de son cor
hi te faneat un tresòr
de noblesa y de bondat
que no es compra ni a pes d'or.
Fero, may vindria mal,
per vias de matrimoni,
heredar un bon patrimoni
de uns cuans milions.....

Lluis. No; furmal.

Don Joan.; Balgam deu y sant Antoni!.....

Lluis. Si no'm agrades la noya,
per sent milions no ho faria.

Don Jo. Vol dir: no si pensarica?

Lluis. La moller es la millor joya.

Si al casarsa fos per un dia?

Don Joan. Y si fos un ceragi
que ames de ser honrada, rica,
fos amabla, fos bonica.....

Lluis. (Lo pobre, ja l'veitg veni,) ap

(y infelis, com se'm explica,)

fort) alas horas, Don Joan.

ja seria una altra cosa.
 Si aquesta rica y hermosa
 com vostè apurdera, tan,
 veges que'm vulgués comi,
 no, per pugue ser Marguesa!
 Sun amor fos de pureza...
 Alas horas... potcer... si.

D. Joan. Jo li parlare ab franquesa,
 la noya que li proposu
 te aqueixas condicions.
 Y amés de dot deu millons
 que de aquestos, jo han disposu.

Escena 5ª dits y Donya Martra.

D. Martra. Ola papa. Don Luis!
 ; Que potse cure destorbát?
 Dispencin.....

D. Joan. Ja es dispensat.
 No tenim cap cumpromis,
 be digas, ; que's lo que bots?

D. Mar. Que jo hi fu hem de enrahona.
 Ara que aqui hi ha'l senyor
 me'n alegro, tan milló
 per lo que vinch ha parlar.

Dr Joan. Digas, ja escoltém atents.

Dr Mart. Jo, at vinch ha recumveni.

(venyarilo) Estimam menos ami!

y un poch mes als dependents.

Dr Joan. ;Ola! ; aqueixas tenim?

; De cuan ensa, que las fillas
que son bonas y censillas
venyan sons pares?

Mar Lo Guim,

ha sentit que anal Ricardo
parque a fet un poquet tart
en lloch de lo Deu lo guait
las renyat. Jo no ho aguardo
de tu, y mereixas pena.

Veura escolti Don Luis.

Lo picot te cumpromis:

la senyora Magdalena,

que s' la pobre de sa mare
temps ha que la te malalta.

y par que a fet una falta
de mitxa hora pot se encara,

Digui ho troba molt be

que l' seu amo, al principal

lo arriva mogui un barbàt:

D' Lluis. Senyoreta, li dire,
y voste'm dispensàra.
Cuan un te obligació
may deu faltà, ho sino...

Martra Vage te culpa'l papa....

D' Joan. Si tu no am deixes dir res.

Mar. Recorda lo teu passat,
veuras cuans cops has faltat,
hi faltas, ho tens antès.

D' Lluis. Si no manan lo contrari
me retiro ab son permis....

Ma. Facino bé Don Lluis.

D' Joan. Despres pugim lo diari.

D' Lluis. Molt bé diu... (saluda y sen va)

D' Mar. al foro... Asta mes fart.

Escena 6ª dits menos Lluis

D' Joan. Justament cuant me parlava
(Ençadàt) de tu, y con te alabava
te presentas per etsart.
Com si estès enamorat,
de tu, deya sertas cosas
ab paraulas carinyosas....

Mar. Això que dius no es veritat
i Joan, No fa demanant per clar...

ha dit... que fora ditxos
lo que pogues ser la espos...

Mar. Els tu, qui mi vol casar.
Dispensa, y tinguias antes
que an que tinguis interessos
això de busca promesos
per ta filla es per dames.

i Jo. Es a dir, ; que tu at proposas
sempre a ferma la contraria?

Mar. Una filla millonaria
deu tenir las sevas cosas,
Lo que'm te de fer felis,
aqueix me dura la sort.

Es pur, es verge son cor
y no te cap compromis.

Aquest me estima, hi no gosa...
par que la feva riguesa
l'aspanta; li falta ampresa,
sa familia virtuosa
fins han sentit la miseria,

i Joan. Be, ; qui es aquest galan

que'm presentas al dabant,
ab aquest fo de tragedia.

Martra. Es... en Ricardo Carbó,
lo nostre honrat dependent.

D Joan. ; Que has perdut l'anteniment.
Un miserable?.....

Mar. Això no. (ab tasió)

Digas un pobre, pero honrat.
Vint anys que li falta pare
y per mentenir la mare
y germana, ha treballat
sens reposar nit, ni dia.

D Joan. (Sempra surt a la memoria) ap
(aqueixa orrorosa historia).

Mar ; Qui'n altre fill ho faria?
Al col·legi sa germana
la mantinguda sinch anys,
y ell treballant ab afany,
cuans cops ha sentit la gana.
Y tal vegada un traïdor
disfruta ab gran opulencia
després de usurpar la herencia
del fio, Panxo Carbó.

D. Joan; Calla, dona! (guina pena.) ap.

No ham parlis de cosas tristas.

Mar. Si tu las agueris vistas
la Ysabel y Magdalena
com me explicavan a mi....

Que't pensas, un patrimoni
de deu millons.....

D Joan (ap) (Lo dimoni)

(ho fa, per ferma pati.)

Martra, jo mentinch de anar
a la bolsa, si ve'n Girona,
digas que tardare estona
ha tornat.....

Mar. At buy demana.

Un gran favor, si me'l fas;
quedare molt agraïda.

D Joan; Que has demanat a la vida
que no ho agi fet?.....

Mar. Veuris.

Nacecito molt diner
pe'ls pobres perroquians,
aquest mon, tots som germans,
som rics, nos toca fer be.

(alegra)
 D. Joan. Sabs que ja an finch undena
 Perroguians per lo istil
 escava que han bulgas mil,
 no cal que ls busquis que prou.

Mar. Afigurat, un manobra
 que va caurer de un quart pis,
 tres criaturas aixis. (signa petiton)
 sa molter partera, y pobra.

D. Joan. Be cuant li pensas dona?
 (aguesta picota'm mata.)

Mar. Fan sols un papè de plata
 per abuy.

D. Joan. Això es bogeja.
 Sabs que son curanta duros
 per una sola caritat.

Dona això es un disberat.

Mar. Be als hem de treurer de apuros,
 no dius que ho vols tot per mi?

D. Joan. Per tu si, pero no pe'ls altres.
 Vayam si alultim nosaltres
 hi auvem de ana' fento aixi.

Mar. No ho creguias, los diners son
 per socorra la miseria.

eix metall es la materia
que causa mes crins al mon.

D Joan. Per això que al debem guardar.

Mar. Fosse al Tio dels Carbons
per robarli los milions
lo varen assecinar.

D Joan. (Qui apany, y quin turment.)

Sempre cosas horrorosas,
sembla que fent peti gosas.

(dambila clau) Fe, hi lo que tu bulgas pren.

D Mar. Ja que at veitg tan generos,
y et vas tornant bon minyo,
antes de marxar un peto,
y entornar ten fare dos.

D Joan. A Dieu, angelet del cel... (versant)

Mar. A Dieu, que l'estimo mes!...

No trigus?

D Joan. ala porta... Asta després. (sen va)

Escena 6^a Martra luego Daniel

Martra espera que son pare vaxi la escala y despres toca l'himne

Daniel. Senyoreta... al foro...

Mar. Daniel,

vaxi a'avais en lo despatg

y diguiat' senyor Ricardo
 que pugi, que jo lo aguardo.
 Dani Mol be diu, correns hi vaitg.

Escena 7ª Martra

Ara que's fora'l papa
 parlarem de nostra amor.
 ! Jo l'estimo ab tot lo cor,
 ell també, mo ba jurá.
 Lo papa an vol se Marguesa,
 jo no tinch tal envició,
 que'sta noblesa millor
 per mi, virtut y pobresa.

Escena 8ª Martra y Ricardo.

Ricardo. Deu quart a la filantropica.
 Que's la dama mes simpatica,
 de talent, y aristocrática.
 Ma vista per vosté idròpica,
 verbs no troba a la gramatica....

Mª Martra. Ricardo, sa llengua màgica
 mes tan fina, tant poetica,
 que sem fa'l cor mes patetica
 que una escena de amor trágica.

Ric. Perdoni, paloma càndida

si sa paraula bonibula,
semjal meu cor molt incredula,
tal begada es ma ignorancia.

Mar. Vostè, un senyor de ciencia,
que si no té, aristocracia
li sobra la diplomacia
si acas li falta una herencia;
fihí ab l'amor; y constancia.

Picar. Senyora, que's sistemática
de amabilitat; hi historica.
Que pot encenyá retórica
a una dama catechatica!...

Mar. Vostè inlumina un lamina
ab color ho tinta poetica,
que deix la vista frenetica
del que estima; ab tota l'anima;

Pi. ; Ja l'adoro pura, y candida!

Mar. ; Jo l'estimo ab beamencia!

Pi. Vostè es angel de ignocencia.

Mar. Vostè m'te de amor exanima.

Pi. Vostè ques del bé, la ecencia,
si aseptaba ma pregaria (indicant
se avia)

Mar. La accepto, y ab arrogancia

(²Martra se senta) lo estarè escoltân ab ancia
com de la òpera millò una avia.

(de colso al sillò) Ric. Sas paraulas, sertas son?
; Ja puch conta' ab sa ma hermosa!

²Mar. Juro que sarè sa esposa
per lo mes sagrat del mon.

Ric. Jo tambe li bas jurâ
per mon pare, que's ja' l' Cel,
per ma germana Isabel,
y per lo amor de la ²Mama!

²Mar. ; Ay Ricardo! sas paraulas;
entran gratas dins mon cor,
no las diu millor lo actor
que trenta anys trapitja faulas.

Ricar. Voste si, que lo seu llavi
que's de fullas de clavell,
no crech que pronuncihî ell
paraula que causi agravi.

; Ay senora! si fos rich....

²Mar. Pues jo, voldria ser pobra.

Ricar. Tenim amor, tot mes sobra.

²Mar. Estimèms y prou fatich.

Ric. Pues, jo la estimare tan,

que causara enveja ls altres
Martra Mentra ans estimen nosaltres...

Ricar. Los damès ami quem fan.

Escena 9^a dits y Daniel

Daniel. Senyoreta.....

Martra. Daniel?

Da. ;Dispensim! hi ha la modista
que pobreta ve molt trista.

Ricar. ;Ma germana?

Mar. ;La Ysabel?

Da. Si senyoreta, al instant
desitge parlar ab vostè.

Mar. Facila entrar.....

Ricar. To hi arivé.....

Mar. Agui la estem esperan.

Escena 10 dits y Ysabel (du una panera)

Ysabel. ;Senyoreta donya Marta!

Ricardo, quin cumpromis.

Que no hi fora Don Lluís?

aspectada) li tinc de entregar una carta.

Mar. Diguia per Deu, ;que li passa?

Ric. Ysabel, vols explica.....

;que esta pitxó la mama?

; que hi ha alguna cosa ha casa:

Ysa. Hi ha molt, una gran desgracia.

Rica Explicau prompta, al moment.

Ysa. Que'l seu papa, l' casament
ab Don Sluis, no vol que's facia.
Diu que adit ala mama.

Si passa abant lo casori
los trech del meu escriptori,
tots dos, vos despatxara.

Mar Al papa deixil per mi

Ysab. Senyora, quin cumprumis...

Mar Farem puja a Dⁿ Sluis (toca l'home
al moment, que vingua aqui.

Escena 11. dits y Daniel

Daniel. ; Que so ofareix senyoreta?

Mar. A Don Sluis, si pot fero
que pugi, que aqui l'espero.

Dani. Be diu, de qui una estoneta
lo tindra a sa prasencia. (sen va)

Escena 12. dits menos Daniel

Mar No estiguia trista Isabel,
no tinguin ningun vacel,
tot se arreglara ab prodencia.

To li parlare jurmal
al papa, y en lo moment
lo fare canvià de intent.

Ricar. Senyora, es mon principal
y li guardare'l respecta,
mès que ab unaltre persona.

Mar. Ysabel, vostè que's bona,
no plori, par que sa afecta?

Ysa Si l'estimo, mes que'l mon.

Escena 13. dits y Don Luis. (fen brom a)

D Luis. ; Como agui tan retirados?
; estan ustedes cansados
del bullicio del salon?

Rica. No tens mala flor de un dia.

Ysa. Fingui, llageixi eixa carta,
Luiset, ella ma aparta
la esperanza que tenia.

Ric Es escrita de la mama.

Ysa. Si, es ella que li envia.

Luis. ; Tant urgeix? que ni mitg dia
no ha puguèt espera'l damala.

" Luiset, estem de dol,

" lo prugectat casament

" se la nes portat lo bent.

" Lo seu principal no ho vol.

" Ma jurat, cosa resolta,

" que si ell no se ubayeix

" a tots dos vos despadeix.....

Mas. Al papa es un poca solta,
y això que diu no ho farà.
Per Deu deixinma fe ami.

no ho veuan que 'm fan peti.

(Aquest home am vol mata.)

Luís. Podem ana' abuy mateix...

(una carta) / (que ana qui portu la proba.)

al despaito de'n Vilanova

si al seu papa 'ns despadeix.

Jo, per deu millons, ni mil.....

Ma paraula berda dera

no la fa tornar en darrera

la fortuna de'n Pótxil.

(a Ysabel) Jo estimo aquest angelet,

ab amor gran y ternura,

sun bon cor, es ma ventura.....

Ysabel. ¡Ay! Jo també, Luís et.

Mart Vinguix escollit, Señora. (a des-
grupos)

(a Ysabel)

(Dos grupsos),

(per san papa) Jo al cumbenssaré ab rahons.)

ap. Luis. (Noy, tinch inclissis molt bons,) (a llicia

(rient) (que ls sabrás antas de una hora)

Mar. Luiset, ditxos vostè. . . . par que riu)

Ysab. Ell, sempre te bon humòr.

Luis. Senyoreta estich de sort.

y lo meu amic tambe.

Fero abuy es cap da mes

y fem falta, al escriptori

Ricardo. Ysabel no plori.

Tot això no serà res. (alegra)

Vagi hi digui a la mamá

que hay grandes novedades

Ricar. Sempre estas per dir gatadas. . . .

Luis Que has cumenci de alegrar. . . .

Escena III dits y Don Joan. (per la dreta entra enpan)

Don Joan Que amable reunió.

Deu guardi a muns dependents,

que mot senyors y atents

deixan la obligació.

Luis Don Joan, gens mos umilla.

Si ens troba anaguesta sala.

Mar. Senza cap intenció mala

ho ha manat la teva filla.

Ric. No sa cumès cap exses.

D Joan. Ja mo penso, no ho jurèu,
ja se que tots cunspireu...

Stuis Abuy, es ultim de mes,
y desitjavan saber....
Si vostè no ans nececita
jo tincuna carta escrita
de un nou amo.... y si potser...

D Ja ap) (Veix que ni fet un xich massa)
(umil,) vagin a la obligació
ja anrrahonarem milló,
y ho parlarem em catxassa.

Stui. Com conega, vostre es l'amo (sen va
Ysabel Pacio be Don Joan Ricardo
y Stuis
vostes me dispensaran....

D Joan. Dispensada, jo'm esclamo
ab los damès Ysabel.

Ysabel Senyora, jo vas de presa. (sen va

D Joan. Ab aquesta bona pessa
que es la filla mes cruel.

Escena 15. Fare y Villa

Don Joan se senta al silló, y molt grabe diu.

Senyora, ; vot explica'
lo que passa en eixa casa?

Martha. Si vols saber lo que passa
apraparat ha escolta.

Joan. Ja escoltu, parla;; que vols!...

Mar. Que l'ridicul de ta empresa
que tens, per ferma Marguesa
ja no som nosaltres sols
que al cuneixem, es tothom.

Si, at fas ridicul, estrany,
vols mata un amor de un any,
sens sabé par qué, ni com.

ab tussion. Per desfe aquest casament
Don Luis te desepia,
per tot l'or de moraria
diu que lo seu cor no's vent.

Joan (Tot sa descubert, ho sort.) 'ap)

Mar. ; Ho sino ls despatxararis!... (ironia)

Per ferlo torna en detras.

ni en Motxil no te prou or.

Y no ls poris ab apuros,

Lo gran Banquè en Vilanova,

ana qui jo hi vist la prova

los dona cinquanta duros
mensuals. jo he vist la carta
'y dema' mateix hi van,

Don Joan. Veitg que heu urdit un bon plan!

; Es la meua filla Marta
la que am vol donar lliçons?

; Jo, que per ferla felis
no'm ha fet por l'cumpromis
per augmentarli milions!

Y ella no estima tan,
que'm renya; no am te respecta,
y si tinch algun defecta

me umilla!... jo al seu devant
so un ridicul, un mal pare,
un home que no te cor;

; y si ho savia!... fa orror
lo que hi fet per ella. Encara
no estimès! - (plora) . . .

Martra. . . . Jo la aprecio! (fort)
; com se pot estima'l mon!

Don Joan. Y aquestas probas; ahon son?

Mar. Son aqui; no las veus necio! (abraza)

Don Joan. Aixis pensas enganyar-me?

vestan que jo no't estimo.

Mar. No, donchs ara mes m'arrimo
que at toca un poch lo escoltar-me.

(ab carinyo) Ara, estàs encaparrat,
jo at deixare' per un ratet,
y cuant estarcis solet
pensa que anavas arreit.

Que t'hi tornat a camí
un angelet, que t'adora,
que per tu suspira y plora,
(lo abraça) que te estima costa'l mori. (plora)

Joan. Ves, vestan en nom de Déu,
vuy estar sol una estona.

Mar. Estigasi en hora bona.

Un petó si no at sab greu (lo abraça)

Escena 16 Don Joan

Gracias, que hi quedat sol.

Abuy per mi es un dia
de tristesa, de agunia,
de remurdiment y dol.

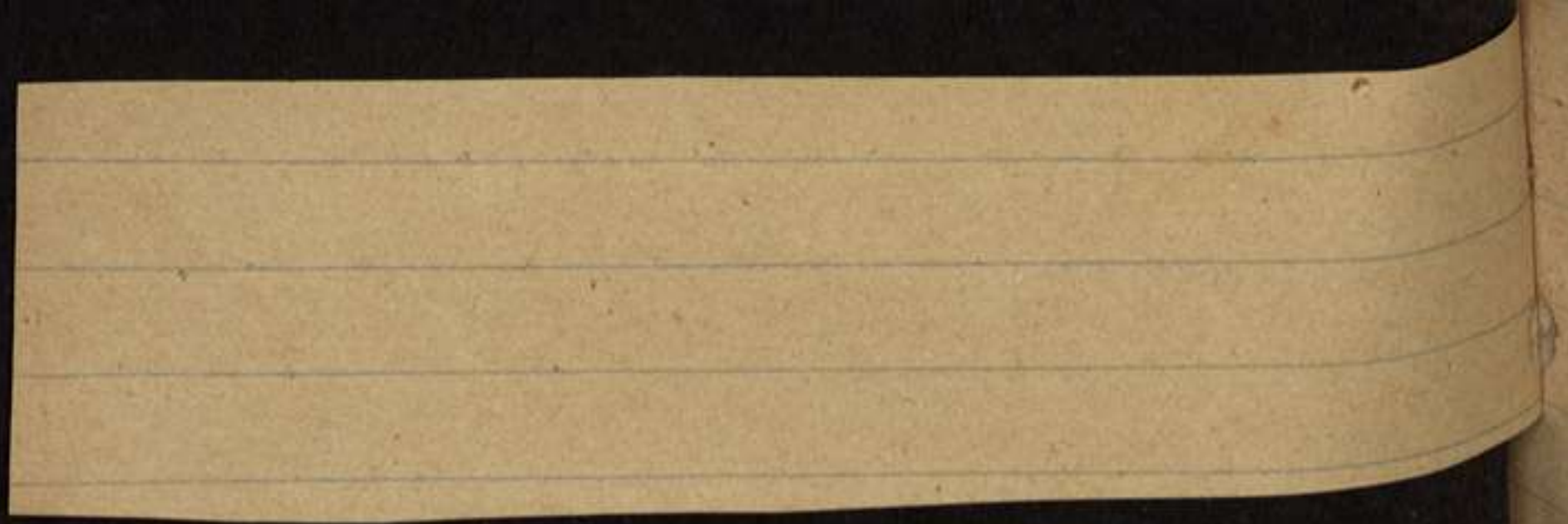
Per buscarli la ventura
per mal camí vaity tira,
per ella jo am vas l'ensar

y veitg laminas mol estranyas.

pintadas ab sanch y foch

que 'm saqueixan, y alla ahon soch

me cremian lo cor y entranyas.

al crim, per ma desventura,
 Giro la vista l' passat
 veitg dins mun cor, que'm irrita,
 ab lletra de sanch, escrita;
 una historia de maldat.
 Historia que a la memoria
 la finch de nit, y de dia;
 paginas tristas, que envia
 la portada de la historia,
 ; Ah! aquella nit orrorosa!
 ; Mun cerbell!... no, may se olvida,
 ; finch por que acavi ma vida!...
 ; Aquieixa sombra espantosa
 que'm saqueix sempre detras.
 ; Si sera la den Rafael?
 ; Ho! ; hi al seu fios des del cel
 me amanassan ab son bras (pauza)
 (despres) Jo mateix sol ma cubardo,
 pots'er si en lloch de an Steuis;
 que ja te sun cumpromis,
 la casis ab en Ricardo.

Escena II. dit y un criat a la porta

Joan. ; Qui demana Daniel?

Daniel. Don Luis, ab molta urgencia
solicita la llicencia.....

D Joan. Diguia que deixi al racel
y que entri de una vegada,
; aque tanta de etiqueta?.... (enfadat)

Dani. Ell es, persona discreta.....

D Joan Y tu, persona pesada.

Ver, que lo estich esperant. (sen va alerit)

Escena 18 Don Joan y Luis.

Luis. Deu quart a mun principal.

D Joan. Tanis de compliments, no cal.

Luis. Lo demanari, Dⁿ Joan.

Un home, qui es, no ho se,
diu que li porta una lletra
que vostè sol, l'ha de atmetra.

D Joan. ; Es un senyor?

Luis. Un mariner.

D Joan. Que entri, y veste al despatg.

Luis. Sera servit, si senyor,
es la meva obligació

y ab son permis me ni vaig. (asaluda
y sen va)

Escena 19 dit y Mestra Toni.

Toni porta una lletra ena de justa ala ma y entra fins al mitg

Joni. Mi senyor,; que's pot entra's
 vostre ho passa be: ma legro
 de que vostè'm vege bõ.
 Jo per ara si senyor
 en cuan ami, jo'm cunserbo
 ab la finestra tencada, (bult)
 dos dits menos que vostè,
 y si ho vol, li explicare
 com ba se, aquesta jogada.

(se seu) Moltes gracias ja'm acento,
 homo no cal que ho indigni.
 Fer mi arrây, no es mortifigui.

D Joan. ; Que es boitg? ho que conta un cuento

Joni. Mes de boitg, un cuento si,
 qui diu cuento, voldir historia.

(marcantobe) Si jo no tinch prou memoria,
 vostre am pot fornai a camí.

D Joan. No diu que porta una lletra...

Joni. Que's pagadora a la vista.
 Es aquesta; ja la vista
 vegi si la vol atmetra.

Es una ene, y ben gran.

(parlem senza fer ruidõ.)

Posita al seu apellido
y en Bartra, es dirà Bartran. (gran sorpres)
Vol saber de cuan li falta,
ab poch's mots li explicarè.

(marcant) Lo dia nou de Janer.....
(No ho dirè, vostè se exalta.....) (gran sorpresa
de D. Joan)

D. Joan. Jo, exeltarme; estich tranquil!
me agrada aquesta brometa.

(fingin) sou divertit!... espasance a desimota)

Toni (ab calma.) Si, un seireta
que vaitg compra' alla al Brasil,
si no que te alquint pas fort.
Voste hi aguera fet carrera
vintium anys endarrera
ha'n alla 'l Casè del Fort.

D. Joan. (Que diu aquest? Deu atèrn.) ap.

Toni Y que 's papers de traidor,
era 'l quels feya millor
a las betllas del ibern.

D. Joan. Que'm esplique ana mi.

Toni. Sent peixetèr, feya pena
portan lo pane a la esquena....

D. Joa. No entench res, del que vol dir.
Bè qui sou, y que volèu?

Foni Qui se, batua l' Dimoni. (Sorpresu de D. Joan)
La sombra del mestra Foni,
que vinch enviat per Deu.

D Joan ; Que hos pensieu intimidarme!...
Que Foni Bartran, ni peix.
No antench lo llenguatge aqueix,
ningu' ami am pot acusarme.

Foni Vage, no rapresentem.
(cabupant a beu) (Despres de aber fet tres morts
y de roba' aquells trasons.)
Vajam si ans arreclarem.

D Joan. Guinas bromas de gasta. (Turbat.)
Si fas entrar los cricets...

Foni No fara fals disbercets.

D Joan. Surti, ho al faitg agafar. (fen lo balent)

Foni Fasiu, si es lo seu gust. (crusat de bransos)
Fero no li surtira' acomta.
Lo que li cumbè ben pronta,
es areclans lo mes just.

D Joan. Donchs expliqueis, que voleu?

Foni Vuy contarvos una historia
que no am surt de la memoria
vint anys fa...

D Joan. Pues sigueu breu.

Foni Allà va. Cumenso a dir:

L'any mil vuitsents cincuant voit,
si ab mi no hi ha cap descuit
del port surti un Berganti
lo dia dos de Desembre.

Portava algun pasatger
per estalvia' diner

no ells se devian entendre.

Estra ells, amichs del patró
hi avia un Joan Bartran.

; Que al cuneix? . . . vagi escoltant,
tambè un tal Rafael Carbó
que anava ho busca' la herencia
de un seu tio millonari.

Lo Bartran, ; vil! . . . perdulari!
ab inginy y paciència
per sun fi al ba fe cantà.

Fins ell li ba explica, un dia,
que'l tio no al cuneixia.

Alas horas va penssa
que robanti la maleta
y los papers, era ja'l tot

per passar ell per nabòt
y era la jogada neta.

Lo dia 6 de Janer

sen bastan lluny de la Habana
al mar li va dar la gana
de donarnos molt, que fer.

D Joan. Be, ana mi, que'm expliquen:

Foni. Mostifiquis una estona
per sentir la part mes bona
de la historia

D Joan (tremolant cunços) . . . Acabéu.

Foni Tres dias, de vendabal,
cuatre nits de tampestats,
feya aigua per tots costats
lo Berganti, tan sa bal.

Lo patro veient perduda
sa nau, y carregament,

per no espantà mes la gent
sensa puguel's dona ajuda,

va pensa, anem a morir.

Y cridan als dos, y ell tres,

sensa sentiro ls damés

ell, molt vaixet los va dir.

Jan, Rafel, estem perduts,
nos podem salvar per atzar
tirant una llanxa al mar
ab que viurers, pervinguts.
Pet y dit, sols de un moment,
; Mentra eran ala bodega
los damès mohuent gran brega
apuram rom y ayguardent:
Ja tenan lo böt ha punt.
Lo patro aguantant la corda,
salta al Jan, y no'm recorda
si an Rafel duya demunt
la cartera, ab los papers....
; No li recorda a voste?

Joan, Que voleu dir... espertat)

Toni continuau... Penciu be,

y ja me dirä després.

Alas horas, en Bartran,
va pensar es la ocasió,
; en lloch de esperä'l patro
que saltés: ni un sol instant
de descans, agafä'ls remes,
sensa escoltä a mestra Toni

com malahia al Dimoni.

fugin, pel mitg del mal temps
com la uraca que bramava.

Lo patro detras banyansa
dret la barca, acostansa
pero may los atrapava.

Fa un llamp, que vaixant de dal
inllumina' mar y cel:

(marcant
(comparant)) Y jo vaity veurer que an Prapel
li clabavas un punyal
al cor, y al mar lo tiravas.

To alas horas nadant fort...

La set de venja una mort;...

cos si mes forssa am donavas.

Allavors pego embrendida

y puch arriba a la llanxa

ab dos dits, no als desenganya

sino quitamma la vida

vai dir; Tu sens dir ni un mot,

ab lo punyal y destrál

at defensavas de dal

par que no puges al bot.

Y com si 'ls mals esperits

Te ajudessin fura... orgull...
 cop de punyot, me treus l'ull,
 y ab la dextra los dos dits. (pausa)
 Are ho vols savè qui so?

D Joan. No entench res del que diu
 y jo ho ho mano, que'm deixeu.

Foni. Que't deixi, ho dius de debòs
 Vint anys, histiu y lo ibern
 que't busco dias y nits,
 a Cuba, els Estats onits,
 al Brasil, y lo infern;
 y ara que hi tingut la sort
 de trovarte per ventura
 vols que at deixi, criatura.
 Are que tinch un tresort.

D Joan. Mestra Foni va mori....

Foni. No que't vas fer assecina,
 y deu lo ressucita
 per tornarte a bon camí.
 Ab tan paperot de banch,
 vius frenetich, la abaricia
 at ja pensa ab la justicia
 que no t'enfonsin al fanch.

Fens por que aixequi un tablado,
tu, acertat al cataçal,
lo Butxi detras feu, dalt,
estremyent ab molt cuidado,
fins a dar un tom de garrot.
Déu mil personas devant,
tu, un pam de llengua encenyant
per assecino, y lladregot.

D Joan. Fer Déu, digas quet proposar?
Mateu! ho digas, ¿que vols?

Foni. Primer, que estiguem ben sols
per arreglar nostras cosas.

D Jo. tanca totas las portas y treu un punyal y diu.

D Joan. Ja es tancat, ja estem a solas.
¿Si are jo, en lo moment

te clabava eis instrument? *(en cercant li)*

Foni. No veus que tinc dos pistolas
(li apunta) sant cristiá, *(vent)* hem de ser amichs,
que's lo que ana tu et cumbè.

D Joan. Donchs digas que vols, ¿dine!

M. Foni. Y que'n nessecito uns xichs.

D Joan. Digas, ja pets demana.

Foni *(pensa)*. Un milió buy al contat

tan sols de aberma enviat
lo ull esquerra a pecejá.

D Joan. Conta cincuenta mil duros. (obra la caixa
y conta billetes
de banco)

Foni conto) Esta be. Los dits tallats.....

posém... dos terceras parts,
trenta mil, y fora apuros.

D Joan. Aquí tens tot lo que dius. (contant)

Foni Per cuam me has fer mata
pe'l negra Tom. Quem contá
ta vida;... hi ha motius
per vint mil mes.....

D Joan (conta y diu)... Aquí's tens.

Foni després de desá los billets a la butxaca am cal

Foni. Ara be segona part,
y aquesta serà mes curt.

D Joan. ¡Donchs digas que tu pratens
deixarma a la ruina!

Foni Al contrari, vuy salbarte.
Jo vinch a tranquilisarte.

Ma germana Caterina
gran artista de Café,
agui vas robar l'honor,
vol que salbi al deshonor;

y per la filla ho fare,
si tu fas tot lo que diga.

D Jo. Digas. Fer la meua filla
que s'un angel, que'm umilla.
Fer ella, Deu me castiga.

Foni. Ja sabs que li so padri,
y la estimo, mes que tu.
Y no hi robat a ningú,
per ella, si vols mori,
no li farà falta pare:

Ella es buscarà'l promès
y en que no siga marqués
si casarà y aquí para.....

D Joan. Foni, nom donquis turment
que tinch l'anima afligida.
Temo que acavi ma vida
mon cruèl remordiment.

¡Fer Deu no'm donquis pesant!

(suplicant) deixem paginas de dol.

Foni. Tu, am vas donca un bon consol
cuant me vas fe tira en mar.
¡Catorsa horas en remull!
si jo so sigrons ho blait

me aurian trobat grillat,
 ab dos dits menos, y un ull.
 Si un mal Berganti, (per sort),
 no'm traslada a Puerto Rico,
 aquest casco, ja hera a pico
 des de babor ha estribor.

D Joan. Digas lo que'm vulgas dir,
 y acabem de una vegada

Toni Que la historia comensada
 falta 'l segon tomo, al fi.

Si vols presta' atencio,
 y al cor ab raho es cuncilia;
 parlarem de una familia
 de un tal Francisco Carbo.

(; Agui vas dona' la mort!)
 per lo diner 'l vas mata'.

vol parla' y no'l) Si, tu al vas envenenar
 pera agafa' mes prompta l'or.

D Joan. Això es fals, tu puch fer veures.

Mori de mor natural,

lo que ho ha dit me vol mal.

Totreu paper,) Veyas si mo farais creurer:

Agui portu un document

firmat del metge Quintana...

li ensenya. Llegeix si at dona la gana.....

D Joan. Toni, no em donquis turment,

(ab suplica) y digas lo que pretents.

Toni Fer tot lo que diga jo.

vasta que en nom de an Carbo,
firmis aquets documents.

Deu milions, y aquesta cassa.

Las fincas que possehia
mes de dos cops, mes balia;
ja ho caps: ho al tribunal passa
eixa escriptura ab las pravas
guets un lladre y acecino....

D Joan. Toni, am matas... plora.....

Toni No al destino.

D Jo. Riquesa y la vida am robas.

Toni. Tu tambe ha avias robat,
diu que de lladre a lladro
hi ha cent dias de perdó.

Pero al que dius no es veridat,
jo no mès vuy que ho entreguis
aquell que li partaneis.

D Joan. Forta al document aqueix, (ab un arran
que

lo firmare, no mo preguis. (firma)

Toni. ; Que no al llegeixes primer.

D. Joan. No en que m firmes la sentencia.

Toni. Ho veus home, ab paciencia
may es fart si un vol fer be.

Ara apraparat, dema,
at treuran de aquest Palacio.
jo te explicare ab espacio
lo pis que tens de civita.
Lo carrer de Fernan. dina,
que s cerca del de Forent.
un quart pis, modest decent...

Ma germana Caterina

alla va acabar sons dias.

D. Joan. ; Que Deu l'age perdonada!

; la meva filla estimada!

; Ay Toni! ; Si tu sabias.....

Toni. Ja cumprench lo que vots dir.

No't espantis y curatxe;

la Martra, per fiolatxe

li queda lo seu padri.

La casare ab en Ricardo.

Y si no dius lo contrari

esperan ab lo Notari,
feslos puja, que ls aguardo.

D Joan. Espera, am sento afectat.

(suplica.) Per Déu juram amich Toni.....

Toni Juro: batua l Dimoni....

Ningu sabrà al teu passat.

Dⁿ Jo. Daniel! (cria al criat.)

Escena 20 dits y Daniel

Daniel.; Que se ofareix?

D Jo. Abaix espera un senyor,
y diguis al senyo Carbi
que pugim aqui mateix.

Dan. Senyor quedera servit. (vase)

Escena 21 dits menos Daniel

D Joan Toni, jo estich tremolant

Toni Ascarenat, que si ets pobre
acavas de fer bona obra.

Y ara de aqui en endavant,
en pren una nova vida,
que aquest mon, lo que fa be,
per tot na trova tambe.

Lo dinèr es una mentida.

D Joan. Sols la meva filla ignori.....

Foni. Juro que ho ignorarà.

D Joan. Vajam en que pararà.

Foni. Am que ha de parà ab casori.

Escena 22 dits y Ricardo y Notari

Notari. Senyores que 'ls guardi Déu.

Ric. Déu los guard. ¿Que se ofareix?

Foni. Los documents D^m Aleix,
son firmats. (Foni als dona al Notari.)

Notari Fues escolteu.

(Llegeix) Lo senyor Don Joan Bartra.

" Nombrat administrador

" ja vint anys de un patrimoni

" de un tal Francisco Carbó

" que mori a la Ysla de Cuba

" en una població

" cuneguda per Guantánamo.

" Com deyam, lo dit senyor

" ne va fer dipositari

" a la hora de sa mort,

" al senyor, que está present,

" dienli busques per tot

" la seva pobre familia.

" Ell creya Feni un nabot

" ab un fill y una filla.

" Y que entragués lo tresor
" de sinquant anys de fatigas.

" Que un capital tan fort

" que passa de deu milions

" guanyats ab sanch y suor

" de treballar nit y dia

" ab molta privaciò.

" Lo senyor los ha buscats

" vint anys seguits sens repos

" Y gracias a un amic seu

" los ha trobat fa molt poch.

" Los entrega la riguesa

" mol content, y mol gustos,

" sensa obligarli ningun

" cumpleix, honorat, generos,

" la ultima voluntat

" del Fio Fanco Carbo.

" A voste senyor Picardo,

" es un heredèr major,

" junt ab la seva germana,

" los toca dir si ho no

" etmetan eixa fortuna.

Lo damies ja ho farè jo,
hi ha documents importants
que no es ara la ocasió
de llegirlos, al meu despartitg
al carrer de la Unió,
Número... — lo pis primer
passaran sens dilació,
dema mateix ha firma,
los heraders y al senyor.

Don Joan dipositari,
vegi, ; que hi diu ab això:

D^o Joan. So dich que m' està mol be,
y com mes prompta millò
desitjo fer lo traspàs.

Notari Ya voste senyor Carbó.

; Que hi diu; aseptat l'herencia?

Ricardo. No se si ho dech aseptat: ... (cunqis)

(despres) Abans de tot, Don Joan
jo li vinch a damana
la ma de la seva filla.

D Joan. Sento aberli de nega

Toni Per qui n mutiu? que ho diga ella.

; ahont es? amembta a busca.

Escena 23 y ultima dits y Martra

Martra es presenta al fora y des dela porta diu ab sentiment lo seguent

Martra. Dieu los quart, ab son permis.

; Jo per entrar, don Ricardo,
lla seva llicencia aguardo!

Ricardo. Entri si am vol fer felis.

(la va abraçar); Ay señora! sa prasencia
es del angel del consol,
; hi ara aqui umillada, bot
que jo li doni llicencia:
Es la senyora y majora
de la casa, y de mon cor,
de ma existencia.....

Mar Ho! es sort,
que no an so marcixadora.

Hu hi sentit des de lli dins.

Vosté es un richi, jo so pobra,
tinch resignació de sobra
per treballa, y ab bons fins,
mantindre del meu treball,
al meu pare.....

Toni No sera.

No has nascut per treballa.....

Not. ; Que s' resolt al cap de vall!

això no es la cuestió.

; Se almet ho no la riguesa?

Ricard. Si m'estima, ja es atresa. (a Martra)
eixa es, ma resolució.

Martra L'estimo, mes que ma vida,
ab un amor que no as dia,
; ni ab ploma d'or no s'escriu!
que en vida y mort may se obvida.

Ricardo Vostes dos per testimoni. (a Toni y el Notari)
ab permis del seu papà
demane la seva ma
per unirs ab Matrimoni

Martra. ; Ab mol sentiment al cor!
; sento, aber de dir que no!

Toni (Ja si penssarà millor..)

Ricardo Donchs, ; per que desitjo l'or?
Ara veitg que m'enganyava.

Martra. ; Ricardo, no so culpable!...

Una pobre miserable.

Toni ; He! no, may. Ja no pensava.

Miserable, mal viatge.

No la creguin, son padri
que sò jo, li guarda (lo traigui,

dos milions, per fiolatge.

Si es per moneda, això array....

Ricardo; L'angel de la caritat,
cursot del desamparcat
misarable; això may.

Toni La limosna sense orgull,
ve assè com un pages sembra,
despres va'l Juny, o setembra,
y la recumpensa recull.

Marta; Qui es eis bon home pare?

J Joan La veritat... Anton Marsal
padri feu, y Oncle carnal.
Germa de la feva mare.

Mar; Ho padri! Com puch paga.....

Picar Que'm dius? ara jo no es pobra...

Toni Donant al senyor la ma. (Toni los junta)

Picar Ja tot lo damis me sobra.

Toni Deu vos fassia uns bons casats

Ricardo Gracias, eis gran favor (donant li la ma
queda grabat dins mun cor.

Toni Que visqueu acumpanyats. (los deixa

(y ba a Joan) (Ara atu, fora tristesa. (treu los papes que
al cumprometan
(y los esquivu) ; Veus, ja no fents compromis.

Ara si vols ser felis
 Traballa per la bellesa.
 Ana quest mon de ruinas,
 Tot hom te las sevas casas,
 Fins las mes hermosas rosas,
 Tencan detras sas espinas.)

fin del acte

Despres que Toni ha juntat los robins los acompanya ab lo Notari
 que parlan dels interesos a figura que no se adonan del que diu Toni
 a don Joan. acaba ab dos grups.

71

Acte Tercer del Drama Català
Títol: Rosas y Espinas.

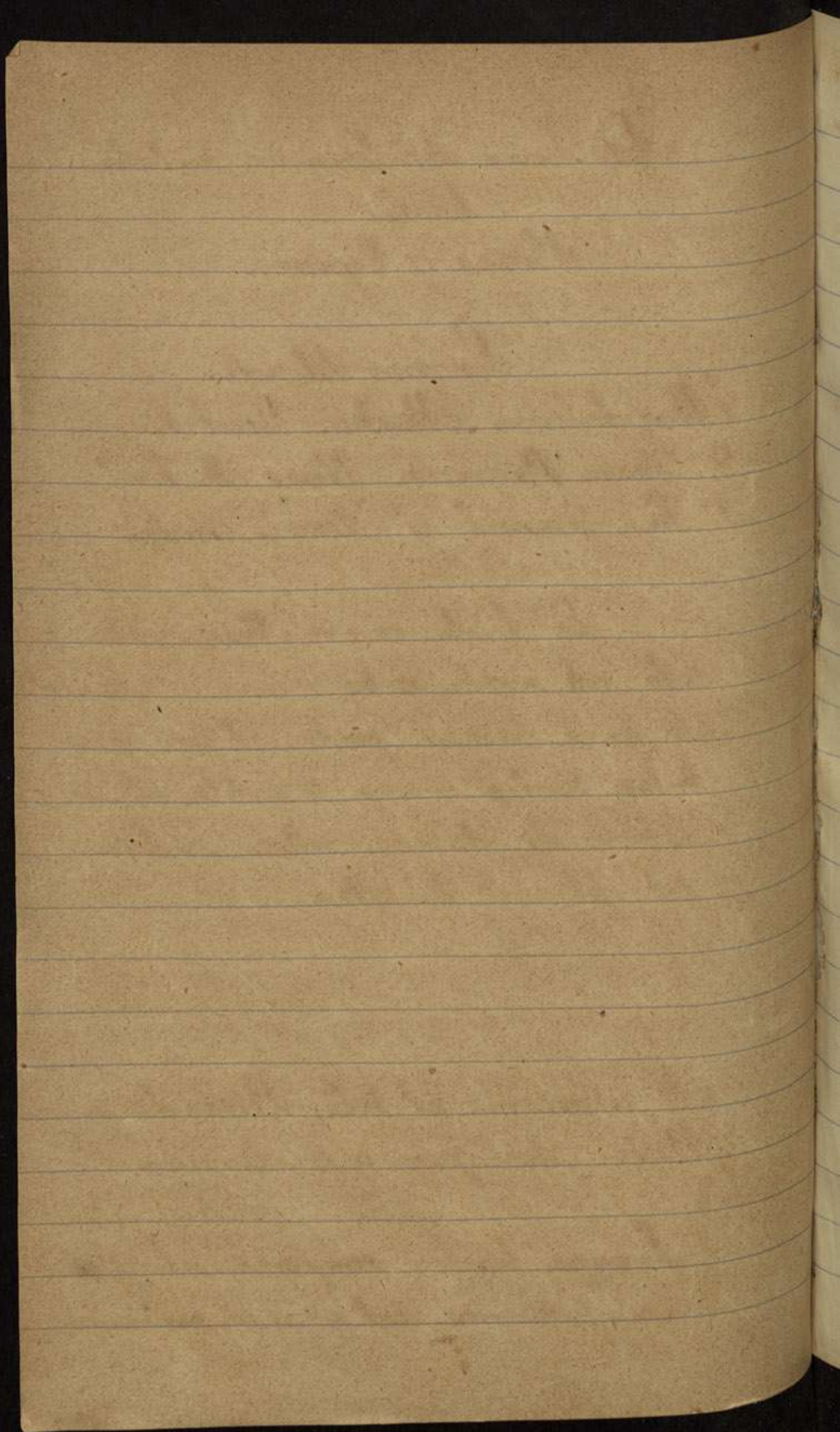
Personas del acte.

Magdalena, Martra: Ysabel.
Dⁿ Joan. Ricardo. Lluís M. Forri
Sr Pau, Daniel y Magi. criats.

Lo Teatro es un Magnífich
saló ab mobles richs y curtinatges, tot
de gran luxse portas al foro y un
balcó, taules y una de petita ab un
fablero de damas, sillons cadiras
Tot del gust del dia.

Al aixecarse al teló Ricardo y
Lluís, están jugán a damas.

Lueggo, las tres senyoras al altre
costat. formen dos grupos. parlan (csp)

Escena 1ª Ricardo y Luis. *Jugan a damas*

Ricardo. Aquesta m' toca guanyar.

Luis. Això ho emrahonarem.

Ric. Per lo interès que juguem
no 'ns podem arruinar.

Escena 2ª Magdalena Martra y Ysabel.

Martra. Vinga y escolti bé, mama.

Ysabel. Ells jugan, bona aucació.

Ric. pel joch. Veus, ara ab aquest peó,
ten matu tres, y a dama.

Luis. Es veritat, mi descuidat,
y em costerà la partida.

Magda. Ja mo direu en seguida)
usenteus al meu costat. (ap)
(Els, deixeu los divertit.)

Luis. Ancora no las guanyada.

Ric. Deixam je un altre jugada...

Ysa. Mamà la Martra t' vol dir
que també, com jo...

Ricard pel joch. ... Un gurrino,
si tocas aquesta fitxa.

Luis. Ja m' parsegueix la desditxa...

Magdal. (Fillas meras, al destino.) (ap)

Dieu vos envia cunsòl, (Sui escolta)
par que ho mareix vostra cor.

Aqueix fruit de pur amòr,
par que aixugueu plors, y dol.

Ysa. (Qui ho avia de pensa, ap
dos mesus que som casadas (Ricarda escolta)
y estém las dos)

Pic. pe'l joch. Son jogadas,
ja nos poden recula.

Sui. Ja'n tinch dos de presoniers.

May (Fillas mevas, feu be'ls pobras.
La caritat; feu bonas hobras
ab fe, esperança.) ap

Picar. (pe'l joch) Y diners.
Que ara ets mort, com tots los morts.
No hi arrivariais a dama.

Sui. Ancora podan ser faulas.
(Escoltan, las gatamaulas (ap)
com parlan vaix ab la mama,
estich molt desorientat.) (ap)

Pic. (Enrahorien apoch a poch,
que intaressa mes que'l joch.
(Sarem pares aviat.) . . . ap.

^e Magdalena. Fillas mevas, de rahò
ho heu de jè asabè'l marit.

(Lluis ^{ap} Ara que ja ho hem sentit.)

^e Martra. Dèu me'n quart, ay, no pas jo.
quina vergonya em deria.

Si vostè no li vol di,

li dirà'l Oncle padri...

Mag. Aquest secret no's cumpia
a ningú, en sensa queixa.

Vosaltres dugas vos foca.

Nixò de sa propia boca
ho diu la mullè mateixa.

Lluis. ; Mama, la fan enfadar
aquestas dugas perversas?

^e Mag. Sugèu, y ab nostras conversas
no vos hi heu de fica.

Pic. Que't esta bè aquest pevròt.

Lluis. No'm ha fet gota de mal.

Ysa. La mama ho diu naturàl.

^e Magd. En Lluis, ja es bon vicòt.

^e Pi. Donchs, diguin, par que vostes
mentre estavan ocupats,
jugant allà retirats,

parlaban ab intarés
de nosaltres?.....

Lluis. Un servidor,
lo que deyan ha sentit.

Mag. Fillas, mushem ben lluit.

Mar. ; Això es juga' ab afició?

Picar. Ha, siga la enhora bona. (a Martra)

Y a vostè també senyora. (a Ysabel)

Mag. Ja ho veyeu, ja arribat l'hora,
primers deverts de la dona

Deu fassa que vingua en bé.

Lluis. Vostè, per lo que li toca. (a Magda)

Picar. Noy! mu has pres de la boca,

ma guanyat per ma. (a sa mara)

Ysabel. Primer,

la mamà que tots ho sab.

Mar. Totas dos, ara li deyam.

Lluis Nosaltres temps ha que no veyam
jugada ni an veyà cap.

Magda. Això, es mal fet, tafaniers.

Ysabel. Vos voliam da sorpresa.....

Mag. Y ells mateixos se l'han presa.

Lluis Qui volias que jugués

sentin tan bona noticia.

Rica; 'Ay Martra!' que som felisos. (abraman^{1a})

Mag. Ja heu entrat als comprumisos.

Slui. Voste; que no fe malicia.

; Com se fa, per se un bon pare?

Ric. Voste'ns dirá que farem.

Ysab. Ay, que felisos viurem....

Slui. Ja sab, que's de tots la mare?
li toca donans lliçons.

Mag; Vosaltres... las senyoras,
sonde aixó, mare i padora
que jo donqui instruccions.

Ysa. Mama que estas ben pasada,
que feina se ta girat.

Mag. Jo ho fare de molt bon grat,
ha vosaltres; ja m'agrada.
Pero als homens, ni pensari.
Fills meus, va sense malicia.

Rica. Jo per tan fausta noticia
rumio, y no se atinari,
que farem?

Magda Som ricks de sobras
y amés tots teniu bon cor.

Ricardo. Agafem un grapat d'or,
y anem en busca de pobres.

Luis. Passarem al hospital.

Magd. Ya las casas de socorros.

Marta. Jo ja tinc los meus ahorros,

Ysa. Jo també, y un capital.

Pica. Per diners, no paseu ancies.

Mart. Repartirem las visitas.

Ysab. Tu, hi jo, a las hermanitas.. (a Marta)

Mart. Ya las casas de Lectancia.

Picar. Lo meu pare ques al cel,
va sembrar bona llavor.

Mag. Si fill meu, si, es la millor,
sun fruit es dolç com la mel.

Mar. Ricardo meu, jo't adoro. (trista)

Ysa. Luis, que felisos som
lo pugue fer bé a tothom.

Mar. Mamà de alegria ploro. (plora)

Mag. Eixas llagrimes recull's?... (abraçant-la)

Tu que las has aixugadas.

Jo, tantas ni derramadas
que tinc sechs, y aixuts muns culls.
Seu caritat, es lo consell

que nos dona una pobre mare.

Picar. La llabò del bè, que'l pare
va sembra' lo dia aquell.

; Ten recordas Ysabels

Ysa. No ho ubidare' a la vida.

Magd. Y que trista despedida...

Picar. Mama per deu, ja es al Cel.

Magd. Com que su veges veni.

Qui. Deixem ara la tristesa,...

Ysab. Yensem ab nostra ampresa,....

no ubidant lo bon camí

de socorra la miseria.

2ª Mart. Això es lo que avem de fer,
ja que'l Cel mus dona bè,
acunsolem la tragedia.

Pica. Beneim tots aqueix dia...

Qui. Escoltin; que hi diu mamá,

que selebrem un dina,

am tota la companyia,

del Fio, y de Don Joan?...

2ª Mar. Al papa dira que no.

Picar. Abuy mi presentu jo,

y ab mi, no s'excusara.

6
Lluis. Fem guarni, la carratella
y nosaltres dos hi anem,
ja ho veurèu si'ls portarem.

Magd. Si demaneu ab cautela
que cumbè.....

Març (trista)..... Si ho cunsequiu,
verge, hos fare' una novena.

Ysa. Vage dona, fora pena,
per plora' no veitg mutiu.

Pica. ; te entristeixas! vaja, dona,
; que no sabs que son rasesas
tot lo que fa'.....

Lluis. Son ximpleras.....

Ysab. ; Tu que tens bon cor, quets bona
no se' per que'ts de plora'.

Març. Pensa' que ara la pagada.....
de treballa', altra vegada.....

Picar. Això abuy se acabara'.

Magd. Feus guarni al cotxe al instant,
y no torneu en sensa ells.

Ysa. Veuràs aquestos dos vells
quina alegria tindran.

Magd. No oblideu las bonas obras.

Ricar Tren d'ines; hi't pasejant, (a Slui
(toca l' timbre) Tot de un temps anem passant
la caritat als nostros pobres.

Escena 3^a dits y Daniel

Daniel. Senyorets, ; que se ofareix?

Ric. Vairi, y diguia anal Joan,
que sensa perdre un instant
enganxi al cotxe.....

Dan Ja l' guarneix,
com costum de cada dia.

Ric. Ab los dos tordos petits.

Dan. Senyors, quederan servits. (sen va)

Escena 3ª dits menos Daniel

'Martra Si als porteu, quina alegria.

Slui. Mira, Ricardo, al dina'
sinch ho sis plats, y no mes,
vins, y dulces ves Frances.

Ric. Lo que diguia la mama,
es cosa de las senyoras.

(a samara) Despres, envihí al Magi
al Restauran den Marti.

'Mag Sa de sabe' a quinas horas.

Rica. Que vos en sembla a las sis?

Sluis. Bona hora, jo ja l'aspero

Escena 4ª dits y Daniel (Ricardo escriu)

Daniel. Senyors, ma dit lo cotxero
que jo los passi l'avis
que'l cotxe espera guarnit.

Sluis. Ja hi vaxarem tot seguit.

Ricard. Vina escolta Daniel.

Daniel. ; Que se ofareix senyoret?

Ricard. Portarás aquest bitllet
al carrer de San Rafael.
Ja ho diu al sobra.....

Dani Al instant
hi arribarè ab quatre sols.

Ricard. Hi ha un bitllet de dos cents rals.
Es aquell vallet sesant
que 'ls dilluns li fas caritat.

Dani Senoret sera servit.

Ricard. Ves, y torna totseguit.

Dani Senoret, torno aviat. (sen va) *pen constant*

Escena 6^a dits menor Daniel

Sluis Ricardo, al cotxe ens espera.

Ricard. No'm faltan mes que las mans.

Sluis. Jo, ja las tinc. (rien).....

Ricardo Buy di'ls guans
que'ls tinch ala calaixera.

Martra. Recorda que'm has promés
Ricardo, que'ls portaréu.

Ysab No hi cumpio.

Sluis. Ja ho veuréu.

Ric. Com jo mi ha cumpromés. . .
no am dirá que no, ana mi.

Mar Deu bulga que ho cunsequiu.

Sluis. Fer dupla no veitg mutiu.

Mag. No tardéu massa a veni.

Ricar. Tenim un poquet de feina.

Sluis Ricardo, vage, que fem,
; arveurer si ans ananem?

Ricar. ; De fer caritat portas l'eina?

Sluis. Ja'n porto, gracias a Deu
vage noyas asta luego. *(Dantor la ma)*

Martra Jo no tindré dessosiego
fins que agui mels portaréu. *(van)*

Escena 7º dits menos Ricardo y Sluis.

Magdalena. Fillas, los vostres marits
vos estiman ab amor.

Mar Nosaltres ab tot lo cor.

Magd Abuy, estan reunits,

ab lo fio, y lo papà,
 cuan sareim fots a la taula,
 jo portaré la paraula....

Ysab. Digas que farás mamá?

Magd Miraré si als puch cumbensa
 par que es quedin sempre mes.

Mar. Si dich que no entraura' res.

(plora) Un disgust per recumpensa.

Magd. Filla, ; tu fas molt mal fet
 de entristirte!.....

Mar. Mun cor se exalta,
 par que veu que li fa falta
 amor de pare. Un secret,
 ma aturmenta nit y dia.

Ysab. Fots te tenim amor gran.

Mar. Temo que mel robarán (plora)
 de dins de l'anima mia.

Ysab. Tu, per no res, te amuinas.

Magd Fots te estimém y no hi goscs.

Mar. Veitg un camp sembrat de rosas,
 y al detras, puntas, y espinas
 que aixis que caigan las fullas
 al Agost, ho a la tardor;

quedón sots punxas, botò,
lu damès seràn despullas.

Magd. No se par que ats de pensa'
filla, de aqueixa manera.

Mar. ; Ay! ma ditxa berdadera,
temo que s'acabara'.

A la nit somnis de orror,
de dias, idea trista
se'm posa devant la vista....

Magd. Filla meva del meu cor. (a vera

Mar. Un orrorós pensament,
no'm surt may de la memoria.

Mare, que sou a la gloria....

Ysa. Dona, no at donquis furment.

Magd. Martha, ; que m vols fer enfadar?

Mira que tens qui perilla;
jo te estimo com a filla....

Mar. Ay! si, perdoni mamai.

Fu tambe, Ysabel, germana,
per lu que dich sens mutia.

Dispenseume. Al cor mo diu,
y avoltas al cor mos mana.

Magda. Abuy bestiulo de festa.

deixeu corra la tristor,
donem gracies al senyor
que tan de bé'ns manifesta.
Aixuga aquets diamants
que com gotas de rosada
sobra la rosa encarnada
van de fa cara a las mans.

Marí Vosté' mamai es una santa,
que Deu la posada al mon
per cursol' de los que hi son
desgraciats:

Mag No, no tanta
virtut, filla con la Feva,
per socorre'l desgraciát.

Ysab. L'angel de la caritat
li diuan, la fama seva
ressona per la ciutat.

Mamai si no'ns nessesitas,
surtrém Martra una estona!

Marí Si, aném a fe' una obra bona
a las pobras hermanitas.

Ysa Ya la viuda del Bastaix.

Mag. Si fillas mevas, be al pobra

Martra. Y la familia del manobra
que va caurar daltabaix.

Magd. Acunsoleu lo infelis,
que després que sigueu mortas
Deu vos obrirà las portas,
Totas las del paradís.

Aneu fillas sembréu bé
per tot ahon poséu las plantas
que las miserias son fantas
que socorretas cumbé.

Ysa. Mamà tornem al instant.

Magd. No hos feu guarni al carruatge?

Mart. No, que sarà curt viatge,
anirem tot pasejant.

Mag. Fillas, asta ala tornada (sen van)

Ysab. Y si ells venan abans,
¿Que'ls diràs per disculpans?

Magd. La virtut, ja es disculpada.

(ala porta) Deu vos premia l'be que feu.

Escena 4^a Magdalena (sen van)

Ab quina tranquilidat

sen van ofer la caritat.

Gracias vos dono Deu meu.

Ara disposicions
per selebrar aquesta festa,
ja que al cel nus manifesta
tantas felicitacions.

Ho triuets, del cor, beneits,
alabem tots aqueix dia,
que heu donat una alegria
molt gran, a vostros marits.

(escena) Apuntem, los plats de entrada,
lo fundista, ell mateix;

" un parell de entrans de peix,
que als dos bellets agrada.

" Postres, vins, dulces, xampany;
un banquet de familia.

ja que la sort ho concilia,
que ho celebrem no es estrany.

(clou lo vitllat) Y enviarem lo Magi, (foca al bintu)
par que 'n Daniel es fora.

Escena 9ª Magd. y Magi.

Magi. ; Que 'm demana la senyora?

Mag. Aixó al Prestaurant Marti. (ven va)

Ara ells faran lo damès,
avisarè a las criadas.

que estigan ja praparadas
quan vinguan los furastès.

Es dir furastès, dich mal,
que tots son de casa nostra.

Lo gerdiner que'ns demostra
carinyo; al Metge viu dal.

La portera y lo seu fill,
los mossus del magatsem,

Tots plegats disfrutarem
un petit festin censill. (sen va)

Escena 10 Mestra Foni

¿Que no hi ha amo aneixa casa?

Hi entrat per fora al Gerdi,
des del Ferrat fins aqui.

La portera, la Tancasa,

ma dit que'ls fa poca estona
havian surtit a passeig.

Pero, ni ala senyora veig.

Quina dona; la mes bona
que hi cunegit aqueix món.

Ni tractadas, mes de mil.

Ala Habana, al Brasil.....

Ana mi, am diu senyo Anton

per comta de mestra Foni
com ma dich per tot correu,
ab aixó cuneixaréu
qui es; vatura'l Dimoni....
Si no fos di un disberat:
; Jo so un home!.. y deu ni do.
L'amor, sempre ma fet pò,
so vell, y may hi estimat,
pero si aquesta dona'm deya...
per desgracia no ho dirai,
la acumpanyava al culta,
y mestra Fonia la feya.

Y no hos penseu, no es amor
lu que li finch, es sequera;
estimació verdadera
que'm surt del fons del meu cor.
Dich jurai, que no es mentida,
ab vixanta anys, que ja es colla;
al cor, ni una passigolla
mi ha sentit a la vida.

Pero densai que la cunech,
que senza saber que'm passa
faiety cap an aquesta casa

com va al Tro, tras del llampedó.

Si hi agües una persona
que ma la insultés; faria!...

No ho sé; la assecinaria,
moriria per eixa dona.

(cambria) Geixemo, y cumbè mes viurer,
y de això no'n parlem més,
que si ella ho escoltes,
si faria un tip de viurer. | pausa |

; Ahon saran los cricats?

cridem. Magi, Daniel. (cridan)

; La senyoreta Ysabel,

; y la Martra, hon son ficats? (toca l'him
bre)

Escena 11 dit y Magdalena.

Magda. Ola senyor Anton, vosté,
Tot solét; per ahon entrat?

Foni. De des del gerdi, al farrat
y per servirla a qui'm fè.

Mag. Ha vingut sol: y don Joan?
y la dames companyia?

Foni Sa llevat cuan sa fet dia,
y encara esta' treballan.

Copia solgas, ja nota

per una Zarzuela de cant,
que'l trayatu estrenaràn
que sen dirà la masclota.

Mag, No ha trobat als senyors?
(alegras) Son a busca' cumvidats.

Toni Par que, que hi ha novetats? (Li digo que sí)
Jo ho deya un dia de aquíets.

Mag; No avian vingut encara
cuam voste ha surtit de allí?

Toni Que'ns venan a busca' a mi,
y en Joan?

Magd . . . Si. Ell com a pare,
voste fio; es de rahò
que celebrem la alegria
que'l Cel bondados envia.

Toni Ja endevino que's això.
Aquest dia ja li deya (bien)
a na la Martra.

Magd. (alegra) . . . Fotos dos.

Toni Ho, gracias Deu glorios. (alegra)
Ja ja dias que las veyà.

Mag. Si acàs no ve Don Joan,
la Martra tindrà un disgust.

Foni. No ha de venir, fora injust.

Mag. Que, cumeix que'l portaran:

(al balcó) Foni. Miri, ja'l tenim a casa.

Ja'l ajudan a baixar,
los dos li donan la ma.

Magd. Vas a dirli com ho passa.

Escena 12 Foni. (senya Mag)

Foni. Ja vindran, jo aqui'ls aguardo.

No'n se fe de compliments,
als que han sigut dolents.

Ay si ho sabia en Ricardo.

(mudon) Ara'l ximpla la pagada
que ella, ho jo, l'han de mata
per la nostra propia ma,
y la ofensa sera venjada.

Que no mori fins que'l mati.

To vuy que visqui, al rabe's;
que'l mati Deu, que'n sab mes;
si acas te picò, que's grati.

Sempre esta' ab deliri etern,
aquesta casa es un cel,

y em fa esta' sempre ab racel
que's cumbertira' ab infern.

Guina difarencia hi ha;
jo, que tinc tranquil·lo cor,
ho ell, que ha sigut traïdor,
de nit, no pot descansar;
may te gana, may te son;
ara prou sen panacleix...
Cubant, per feru ell mateix;
busca qui t' trega del mon.

Escena 13. Joan Ricardó Sluis Toni y Magdalena

Ricardó. Ola fio, vostè aquí?...

Sluis. Vostè ans ha fugit primer...

Ri. Asentís aquí vostè..... al silló) (a D. Joan)
posi al cap a nal cuixi.

Mag. Sa cansat, es natural.

Sluis. Descansi Senyor de Bartra.

D. Joan. Aneu, digueu a la Martra
que so aquí, asepto.....

Mag. No cal.

han surtit aquí a la hora
afer un parell de visitas,
a las pobres hermanitas,
y crech a un altre senyora.

D. Joan. Si vuy donà una abraçada,

ne tinc mes ganas que may.

Ricard. Ja la abraçarà això avuy.

La te un poquet disgustada.

J. Joan. ; Jo fill meu! (no at vuy di gendre
par que t'estimo com fill.)

Ric. Jo, con un pare, Sensill.....

J. Joan. ; Ab que li puguda ofendre?

Magda Par que ja aquesta rarsa
de treballa, y estar sols
ab lo Fio, com musòls.

Foni Hi ho som, parlan en franquesa.

Rica. Això avuy, sa de acabar.

Foni. Hom esta com una vestia....

J. Joan. Los bells, donem mes molestia...

Ric ; Par que diu això papà?

Aqui lo estimem tot hom,

mun pare ho diu, des del Cel...

J. Joan (Dieu atern, qui'n cop cruel) ep.

Luis. A casa, tots los que som

li ferim un amor gran.

J. Jo. Ja ho sè, gracias Luis.

Jo de no deixar aquell pis,

ne tinc fet jurament sant.

; Allà mori la pobreta!... plora...

Foni. ; Y aque ve ara pensari:
Ja es al cel, procura anari,
y la trovaràs satisfeta.

Mag Vaja, deixem la tristo,
abuy que Deu mus envia
goitg ventura, y alegria.

D. Joan. Boleu dirme que s' això;
; par que es aquest cumbit?

Foni. Que, no hu endevinas tu:
antes de dirmo ningun
hu endevinat tot seguit.

Mag. Jo ho dire; obidem agravis,
Es que aquestus senyors...

Rica Mama... com que sem des vergonya)

Staic ... Si fora secrets.

Magd. Net y cla, que 'ns fan dos avis,

Foni Jo vis Uncle; tan sa bal.

D Joan. Gracias Deu de bondat.
Quina alegria meu dat...

Foni Com ami, mol natural

(alegra) Savan dos nens, que aixerits,
; jo 'ls portare ha passeja!

als tinch cuentus per conta,
alegras, molt divertits.

^e Magd. ; Ara que ja han descansat
bé deurien pendrer un bossi:

Pi. Si papa, un glopet de vi,
y algun melindro sucat.

D. Jo. Jo no am cumbè pendre res.

^e Mag. Com no, lu que li han dit
no li ha obert lo apetit? (sen va Magdala)

D. Joan. Al contrari, ma surprès
la alegria. Ja sou felissos.

Pi. Papa! Cel ho ha vulgut.

D. Jo. Premis a vostra virtut.

(a Joan) Toni L'honrat, may te cumpromissos.)

Parlem de tot, y al dinà:
que no es pot sebé' a quina hora:

Uui. A las sis, falta alavora (mira'l relotge)
de tres cuarts.

Escena III dits y Sr Pau (Metge)

Senyor Pau. Ques pot entrar?

Pi. Ho senyor Pau, amich nostre.

Uui. Mos ve com lo anell al dit.
Gracias, asepta'l cumvit

que s' fa abuy sota aquest sostre.

S. Pau Han pujat las senyoretas

ha embitar-me: y con vostés

son uns amichs vercladers,

y pensat fora atiquetas.

Pic Mos honra molt sa prasencia.

Vosté, al metja de la casa

mos distingeix.....

Lluí Si, en fa massa.

S. Pau Don Joan, quina imprudencia.

danti la mà) Dispensi, aneiv moment,

no'mi avia parat,

los debers de la amistat....

Dⁿ Joan Dispensat, veste es atent

y un amich que mus aprecia.

Pica Y que ns ne diu del malaltis

Dⁿ Jo. ; Qui jo: si no tinch cap mal.

Foni No al creguin, bona fassessia.

Tamega tota la nit,

queivansa de un gran dolor

agui la boca del cor.

Picor. Com es que no ho avia dit.

Senyor Pau, prenguhili al pots.

D. Joan. La enfermedat es entesa
no te cura; es la bellesa.

Pic. ; Sincuant anys!

Luís. No son pas molts.

D. Pau. Voste lo que te un defecta,
que si ells... es curetgia (a Ricardo
de aqueixa misentropia....

Pic ; Que's cosa de molt respecta?

S. Pau Una tristesa, molt gran.

Pi De que li cura vingut.

Toni (Los mals de la joventut
ava tots li surtirán.) (ap)

D. Joan No estich alegra ni trist.

(Lo remordiment mel calta.) (ap)

Pica. Fins treball!

D. Joan (rien) Si, treball!

Luís. Si senyor si, jo ho hi vist.

D. Joan Es un entreteniment
que en lloch de cansa'm distreu.
Copio per un amic meu,
que's musicch.

S. Pau Es mol dulent
l'escriure si sen fa massa.

D Joan. Al contrari, hi ha moments
que'm distreu serts pensaments...

Sr Pau. Ho te de pendra ab catxassa.

Li viuy dir, que'n fassa poch.

Magdalena entra portant unas ampollas y gots ala ma

Dia Mag. Ja ho farai.....

Picar Fots l'estimem...

Luí. Sab lo be que li volem

Fots a casa

D Jo Si jo soch

lo ingrát que no ho mareixu

Luí. ; Vosté, lo papà de fots?

D J. Aquests agradables mots,
de bon cor los agraeixo.

Fots me teniu un respecte
que jo may hi marescüt.

Pic. Jo apenas hi cunegüt
lo meu pare, y sun aspectu
li trastadüt ab vosté,
que'l finch com verdader pare.

Mag Fill meu, jo la feva mare,
la precio com tu, també.

D Joa. Gracias. (Deu meu atèrn)

(Perdona, pobra Rafael...
(des del mar vaspujà l'cel...)

(Toni ap) (Tu, de la terra al infern.)

Ricardo. Que t'és que no estrova bo:

Dr Joan. Si, molt be, gracias a Déu.

si sol un ratu am deixeu

sembla que'm serva millò.

Lluis ; Vaixem un ratu al Gerdi?

que ja no podan tardar
las senyoras:.....

Ric..... Y lo dina,

(saluda'm y sen ban) de lo Restaurant Marti.

Toni Que'm vindrà de mil amoras.

Escena 15. Dr Joan sol. (mirán)

Gracias que man deixit sol,

que l'remurdiment me vol

assecina' a totas horas.

To aity de morir sens ramey,

si aquesta dona'm matès,

si pugues logra' que ho fes:

am mataria la lley.

Venjaria sun marit,

y al seu tio millonari:

; Com ho faltà: no se atinari.....

; A' aquí dins portu un esprit,
que solament quatre gotas
dins un got d'aiga, o de vi,
vasta y sobra per morir.

Ta son acabadas gotas
las miserias de aquest món.

; Si lo que jo' hi fet sabian!

Tots ells me malaurian,

y ara tan amables son.

La Martra may ho sabrà,

; si ella naquès esmèn!

Toni que's noble, y prudent;

sun jurament cumplirà. (paura)

! Clemencia Déu de bondat;

pietat, no ni ha per mi;

lu que mata deu morir....

valdria mes no aber nat.

Ta al neixa vas ser la mort

de la que'm donà la vida,

y amans de una pobra dida

alimentat per favorit,

y crescuit com una planta

que no t'è qui la cultiva,
ni una anima caritativa
per ensenyam paraula santa.

Ni temor de Deu tan sols. (pausa)

Hi arriba' a ser millonari'....

; De quin modu'... sols pensari
voldria tornarme sols. (pausa)

; Que sento! Deu infinit!

es remordiment que'm mata;
aqui dins mun cor esclata
com si'm arranqués lo pit.

No hi ha mes; jo no puch viure,
escriure uns cuants mots per abis,
per libra' algun cumpromis. (pren la ploma)

Deu atern; ni puch escriure.

(hepa) " Fills meus, no estranyi ningú,

" que jo mage d'at la mort,

" ho ha vulgut la meua sort.

" Martha, filla meua, tu,

" perdona'l teu pobre pare

" que pertu sols ha viscut,

" ara'l si Deu ha vulgut

" que'm reunixi ab la mare.

52
" Estima l' Fio padri,
" que ell te aprecia de debò,
" ell sap per tu, al que hi fet jo.

" Filla, ja'm sento mori,
" hem trobu mol afectat,
" sem parteis al cor de pena.

" Perdi gendra, Magdalena.

" Fots, asta la eternitat. (pausa)

(afectat) Ara me amagarè
que ningú'l vege l' escrit,
cumbe tenirlo escudit
fins que al altra mon sarè. (veu baixa)
(cumpolles a la boca)

Basos ampollas espres.

Lo destino me prepara,

(para vi al got) Ara que vinga sa mare,

ella'm traurà aquest gran pec. (al cor)

Esce te dit, y Magdalena.

Magda. Don Joan, tan deixat sol.

Els pasejant pe'l gerdi,

y vostè solet aquí...

D Joan. Fassim un favort...

Magd. - - - - - Que vols?

D Joan. Finch ganas de beure un pich,

y com vi sol, no an be'ch gaira,
si am portes un poquet d'ayga
Mag Si senyor si, tot seguit.
ja sap que pot disposa' (sen va)

Escena 17. Don Joan.

Preu un franco y tira unan gota al got que ha posat vi, y diu.

Rafel, des del cel perdona,
ham mata la teva dona,
ella fa pugut venja

(miran al cel) sense saber, ja ho veus.

En lo tribunal de Deu
prompta escoltare' la beu,
declarant delictas meus.

Perdo, clemencia reclamo. (pausa)

Escena 18 dit y Magdalena. (porta una ampolla)

Magd. Mengi, un malindro succit (li dona)

D. Jo. Deu li pagui la caritat.

Magd No digui això, ;vostè, l'amo!
Si la Martra ho en Picardo,
ara aqui aguessin estat,
se curian incomodat.

D. Joan. Ab aqui desity la aguardo.

Mag No poden farda aseir aqui.

D Joan. Am sento aquí, un... no sé que...

; Me'n vol daí un glopét vosté?

Mag Si, beguia un poquet de vi;
y ja veurá con se alivia. (li dona)

D^m Joan. Ay! mil gracias pe'l favor, després de beure
hasta la hora de la mort
recordaré

Mag. Ma agravia,

Abuy me sembla que't veitg
difaren dels darrers dias.

D Joan. Fe-ratò, saván manias,
com si am sentis un mareitg...

Fortuuna... la meua... filla...

que vinga... abans... que jo mori.

Que'm perdori... que no plori...

Mag Aquest home aquí perilla. (toca l'indret)

Escena 19 dits y Toni

Toni. Que hi ha, senyora?

Mag. Don Joan

ara aquí anaquest moment

li ha agafat un exsident

Toni. Ho alguna cosa mes gran. (a D^m Joan)

; Que't fa mal, que't dona pena?

(ap) (pot se si, que ara aquest gat,
haurà fet un disbarat.)

D Joan. Perdoneu ma... Magdalena...

Foni Lo seu mal no te ramey;
diu que l'perdoni; senyora.

Mag Que vingan tots, en bona hora.
cridan. ; Senyor ductòr, nois, serbey:
que corrin per amor del cel.

Aquest home aquí sens mort.

Foni Si decàs estàs sa sort,
tambè va mori an Prafel.

Escena 20 dits Ricardo y Sr Pau

Rica. Oncle, que te la mama?

Mag. Fill. Vegi senyor ductòr,
lo que te aquest bon senyor:

Foni Per això no ans hem de alarma,
que tots som nats per morir.

Ric. ; Morir diu: Senyor Pau, que'....
; quali sembla ana voste?

Sr Pau. Jo de sert no'ls hu puch dir,
veitg sintomas alarmants
que'm son poch satisfectoris.

Rica Tu mamai, per deù no ploris

Mag Jo, ara ab mas propias mans
li ha donat mitg vas de beure
que ell mateix ma demanà.

Sr Pau. ; De aqueix vi... es enberenat. (examina)

Ric. Això cuasi no es pot creure.

D Joan. Si, ... fill meu... mi dat... la mort...
par... que... no... p...

Mag - - - plorant - - - Ja ho endevino!
; jo li mort!

Foni. No; al seu destino.

D Joan. Vina... Martra... del meu cor...
Fortuuna... la meua filla.....

Sr Pau. Aquest bon senyor, des d'ara
li veity sa mort ala cara.

Ric. Si, sa existencia parilla.

Senyor Pau, resepti, al punt.

Mag Si senyor lo Espotecari.....

S. Pau. Ja es inutil; ni pensar,
ja no hi ha ramey ningun.

Mag ; La ciencia no pot:.....

Sr Pau. La Ciencia es per curà,
y no pert ressucita'.

Ell es mort, ja esta dit tot.

Dⁿ Joan. Un poch d'ayga. Magdalena.
que m'cremo... perdi. També.
Foni... ja sabs que... has de fer...
de Martra... alibiéu... la... pena...

Mag Jo.; que li he dat la mori...

Foni Estát ell.....

Mag Ja arrepentida.....

de fora, Mart. Papá de la meva vida (sur.)

Escena 21. dits Martra y Ysabel.

Martra va abraçar ell se alza del silló per abraça sa filla y diu

D Joan Fillca meva del meu cor. (cau mort)

Mar. ; Que's mort: no pot se no ho es.

Senyor Pau, diguia que's viu.

; Folsil, y vegi, que m diu!

; ha'm mira, y no am bol di res!

Picar. Martra, assucegat per Déu.

Mar Aquí ala ma hi te un pape,

(van per treurele y diu.) deu se per mi, l'hegiré.....

No, de qui no men treuen.

(Mageix per si. fins al final que diu alt.)

" Am sento molt afectat,

" se'm parteix al cor de pena,

" Perdi, gendra, Magdalena.

" Fots, asta la aternitat.

Deu atèrn, que hi fet de mal
per ferma tan derogada.

Pi. Filla, y esposa adorada!

Sr Pau. Fraycula, pot ser fatal,
del modu que ella està ara.

Foni Anem filla meua, tu,
que may deixas a ningú;

Ysa. Tens Espos, tens mare.....

Foni Y Pare.

Martra Deixeu-me'l tornà a vesà
per ultim cop; asta morta.

Magd. Deu del cel, obriu la porta.

Ricard. Deu lo vulga perdoni.

Ricardo y l senyor Pau y Isabel se'ls portan.

Escena ultima Foni y Magdalena.

Foni A vostre, que s la mes bona,
li vuy demana un favor.

Mag. Si puch ferli, ab tot lo cor.

Foni Deu del cel, tot ho perdona;
vostè li ha dat los venenos,
que ell mateix sa praparàt,
; si jo li dich la veritat
lo perdonarà' alomenos?

Magda. Si si; que l perdoni Déu.

Foni Li vaity ada un cop cruel.

(asantuarí las paraulas) Ell, li va matai an Rafael;
ja esta venjat.....

Magd. cau de jonolls ab las mas aplagadas miram
al cel, diu ab sentiment, Espos meu!...

Foni No li vol donai l perdo:

Lo martir va perdonar
lus que al van crussificar.

Mag. Fio Anton, que nes de bo....

Foni Jo fan sots dich la veritat.

Mag Pero de Déu; sots ni aguit un!

Foni; Veu; li demana un dijunt.

Mag. despres de un esforç se alsa de arrodillada diu ab beu forta

Magdal. Que Déu l'age perdonat.

Cau lo felò rapit
fin del drama.

B. Vidal Ventura
